

Szép lehetne talán

„párhuzamosaink még tétováznak
de mintha komolyan halni készülné itt minden
az is ami szép lehetne talán”

Meliorisz Béla: Sárga fűcsomó, És 2015. május 29.

Gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok 2015 II. negyedévében

Petschnig Mária Zita és Kéri László

Budapest, 2015 júliusában

Tartalom

Lenyugtató későtavas – bevezetés.....	3
1. Tapolca, Jobbik és a hazai politikai élet újabb fordulata.....	5
2. Tapolca után, a Jobbik szélesebb keretek közötti értelmezési lehetőségeiről.....	7
3. Kormányzati körképek – közelről és távolról.....	10
4. Kormányzati aprómunka – összűzben.....	15
4.1. Folytatódó beháború.....	15
4.2. Egy köztes megálló – átrendeződések a jobboldali médiatérfelelen.....	18
4.3. Újabb kellemetlen kormányzati meglepetés – a vasárnapi zárva tartás.....	20
5. Fejlemények Paks II. ügyében.....	22
6. A konvergencia-program.....	28
7. A 2016-os költségvetés.....	33
7.1. A törvénytervezet szemlélete, a költségvetés fő céljai.....	34
7.2. Az államadósság tervezett finanszírozása 2016-ban.....	37
7.3. Amit a költségvetésből ki lehet venni.....	38
7.4. A 2019-ig szóló költségvetési kivetítésről.....	43
7.5. A költségvetési törvényhez kapcsolódó sajátos kormányzati innovációk.....	45
8. Gazdasági szabályozás politikai érdekek alapján.....	46
9. Kérdőív, bevándorlók, plakátháború, idegengyűlölet, kerítésépítés.....	55
9.1. Rövid kronológia.....	57
10. A menekültügy néhány értelmezési kerete és metszete.....	62
10.1. Fogalmi zűrzavarok.....	62
10.2. Mi végre?.....	63
10.3. A megismerhető tényekről.....	65
Rövid zárszó.....	70

***„Ebben az országban szinte minden
Megvehető. (Kivéve vasárnap,
amikor zárva a pláza, nyitva a templom.)”***

Gömöri György: Jelentés egy elképzelt országról, ÉS 2015. május 15.

Lenyugtató későtavas - bevezetés

2015 tavaszán nagy gondban volt Orbán Viktor kormánya. Az év első hónapjaiban úgy látszott, hogy töretlenül folytatódik az október közepe óta elindult folyamat, s bármihez nyúl abból a legtöbbször rosszul, jelentős presztízsveszteségekkel kerül ki. Bróker-cég-botrányok sorozata, külpolitikai kudarcok végeláthatatlan láncolata, tüntetők, elégedetlen szervezkedők hangoskodásai, s ráadásul az Ősi Szövetséges megdöbbentő aknamunkája: Simicska Lajos váratlan puccskísérletei szegélyezték az év első hónapjait. A tetejében pedig féléven belül háromszor egymás után választásokat veszített a Fidesz, a legutolsót éppen a tavasz kezdetén, Tapolcán.

Mindezek után Orbán Viktor mindenképpen szeretne volna visszavenni a politikai kezdeményezést a saját kezébe. Valami olyasmit kellett kitalálni, amivel képes lesz/lehet feledtetni a legelső negyedév veszteségeit. Ami azt illeti, próbálkozott is szinte mindennel. Ha áttekintünk a 2015-ös év második negyedévének kormányzati akcióin, utólag azt nyugtázhatjuk, hogy semmit sem bíztak a véletlenre, hiszen április végétől kezdve – párhuzamosan – féltucatnyi kezdeményezésnek lehettünk tanúi. E sorok írója úgy véli, a tanácsadói azt eszelték ki a miniszterelnök számára, hogy Viktor, vágjunk bele a lehető legkülönbözőbb ötletekbe, s aztán majd meglátjuk...

Meglátjuk, mi jár a legkevesebb külföldi konfliktussal, mi jár gyors népszerűség-növekedéssel, s legfőképpen: mi az, ami leginkább képes homályba borítani a bróker-cégek bukásainak százezreket érintő botrányát. Mi az, ami miatt nem azt fogják naponta firtatni, hogy hová tesszük a pénzt és honnét szedjük el? Mi az, ami nem tolná át volt választóinkat a Jobbik táborába, hanem visszahozná? Lássuk be, nem kis feladatról volt szó. S utólag azt is beláthatjuk, hogy Orbán Viktor valóban mindenféle trükkel megpróbálkozott.

Előhozakodott a halálbüntetés visszaállíthatóságának képtelen ötletével, de ebből legfeljebb csak két hétig lehetett megélni, ráadásul a külföldi felháborodás nagyobb lett a számítottnál. Megpróbálkozott kormányzása öt éves jubileumának központi megünneplésével,

de ez csak nagyon szűk kör számára okozott több napnyi közéleti izgalmat. Újból és véglegesen *megmentették a devizahitelesek*, de ezzel is úgy jártak, mint a mesebeli pásztorfiú a farkasával. Mire megjött, addigra már minden érintett figyelme ellankadt. Elszedték Lajostól a maradék médiafelületeket, meg a reklámforrásait, *lett végre egyértelmű és egyhangú kormányzati média*, csak éppen hallgató/olvasó/néző nem terem hozzá. Az ország összes nagyobb települését bejárta a kormányfő mindenféle *fejlesztési csodák helyi ígéreteivel*, de e látogatások mozgósító ereje az adott város főterére és aznapra, meg az esti kormány médiát megszokásból megnéző kétszázzezernyi nézőre terjedt ki. (Amúgy... kísértetiesen olyan volt ez az uniós pénzekkel való házalási akció, mint Gyurcsány Ferenc kampánya 2006 legelső hónapjaiban. S a következményei is ugyanolyan gyorsan voltak feledhetőek.)

Május végére már nem maradt más, mint a hetek óta tesztelgetett menekült- és idegenellenesség. Ám ez az ötlet nagyon bejött. (Olyannyira, hogy mostani összegzőnkben e sikertörténet összetevőinek önálló fejezetet fogunk szentelni.)

Nekünk meg ezt a felemelően eseménytelen és végtelenül manipulatív, sunyin konszolidáció-ízű negyedévet kellene összegeznünk. Meg is tehetjük, annál is inkább, mert utolsó munkánk legutolsó oldalán, április elején azt írtuk, hogy terjedelmi és időhiány-okokból nem szólhattunk jó néhány fontos eseményről. S az is lehetséges, hogy a következő összegzőben majd megélünk abból, amit most kihagytunk. Nos, így történt. *A múltkor nem írtunk a Jobbik előretöréséről, a paksi beruházás sunyiskodásairól, a vasárnapi zárvatartási örületről, a közmédia végső átalakításáról, az akkor még csak lappangva megkezdett idegengyűlöletről. Most mindezt megtehetjük.*

A szóban forgó negyedév érdemi **kezdőpontja április 12. volt**, amikor a Jobbik jelöltje győzni tudott a tapolcai választásokon. A **záró mozzanata pedig július hatodika**, amikor a parlament jóváhagyta és megszavazta a déli határon történő kerítésépítés jogi feltételeit. A közbenső nyolcvanvalahány nap során a gazdasági életben is számos fontos változás, elemzésre méltó jelenség kapott lábra, s egyáltalán nem érdektelen alaposabban megnéznünk, hogy a látványos politikai porhintés felhői mögött e folyamatok miről tanúskodnak.

**„Elmondhatatlan:
mennyi mindent szeretnék
nem-tudni rólad...”**

Fodor Ákos: Egy néma sóhaj, ÉS. 2015. április 10.

1. Tapolca, Jobbik és a hazai politikai élet újabb fordulata

Április 12-én bekövetkezett az, amitől oly sokan tartottak, s amit oly sok elemzés már jó ideje előrevetített. A korábbi Fideszes képviselő elhalálozása nyomán megüresedett mandátumért folyó küzdelmet a Jobbik jelöltje nyerte meg. Ez a fordulat mindenképpen olyan esemény volt, amelynek mind a média, mind pedig az elemzői had az ilyenkor szokásoshoz képest sokkal nagyobb figyelmet szentelt. Miért is? A válaszukat tizenkét, rövidre fogott tényező felsorakoztatásával adjuk meg, abban bízván, hogy e tucatnyi szempont együttesen nagyon is képes a megfelelő magyarázati mező körberajzolásra.

1. Először fordult elő, hogy a Jobbik egyéni választói kerületben is győzedelmeskedni tudott. Ezzel megdőlt az a sok éve meggyökeresedett elemzői/publicisztikai konszenzus, hogy a Jobbik legfeljebb csak listás eredményeivel tud feltűnő sikereket elérni, ám az egyéni választókerületekben nem képes labdába rúgni. Hát, tud. Ha megfelelő feltételek, megosztott bázisok, alkalmas jelölt, egymást kioltó kampánytörekvések és kedvező országos klíma van, akkor a Jobbik jelöltjének semmivel sincs kevesebb esélye, mint a vetélytársainak.

2. A 2010-es választások nyomán dogmaként rögzült, hogy a Jobbik csak a kelet- és észak-magyarországi területek depressziós, többségében veszteseket felmutató területein lehet sikeres. A fejlett/polgárosodott Dunántúlon azonban soha nem lesz népszerű. (Mondjuk, ezt a dogmát már az előző évi, őszi önkormányzati választások eredményei is hatályon kívül helyezték, de az elemzők jelentős részének úgy tűnik, szüksége lehetett még egy, nagyon is kézzelfogható példára ahhoz, hogy korábbi előítéleteiről letegyen.)

3. Megint kiderült, hogy a helyben népszerű, ismert és elismert jelölt szerepe sokkal lényegesebb a választási folyamatokban, mint ahogyan minderről a pártközpontokban gondolkodni szoktak. Rig Lajos - aki a tapolcai körzetben elsőprő győzelmet aratott -, megfelelően ismert és elismert személy volt helyben, s ezzel ellensúlyozni tudta a többi körzetben elért gyöngébb támogatottságát is. Ezt a leckét már Újpesten, meg Veszprémben is

meg lehetett tanulni, de úgy látszik, hogy a jelenlegi ellenzéknek még nagyon sokszor kell mindezt elismételni.

4. A 2014-es tavaszi eredményekkel egybevetve a napnál is világosabb, hogy a Jobbik jelöltjének győzelméhez mindenekelőtt a Fideszes tábor nagyfokú távolmaradására volt szükség. A korábbi - csaknem 19 ezer főnyi – támogatói táboruknak ezúttal alig több mint a fele ment el választani. Miközben a Jobbik megtartotta egy évvel korábbi választói közönségét.

5. Nem segített a Csodafegyver sem, mert hiába vett részt a kampány záró rendezvényein maga Orbán Viktor is, ezúttal ennek sem volt érdemi hatása. Ennek tanulságai sokféle irányba ágaznak.

6. A Jobbik teljes szervezetségével beleállt a kampányba, Vona Gábor lényegében a választási körzet valamennyi települését végigjárta. Ezt a tanulságot már 2009 óta sokszor le lehetett volna vonni, úgy látszik, hogy az ellustult nagyobb pártok ugyanezre képtelenek. Tudomásul kell venni, hogy a helyi szintű politikai mozgósításra ma Magyarországon egyedül a Jobbik hálózata alkalmas. S azt is újból meglehetett – volna... – tanulni, hogy a Jobbikkal szemben nem jelent érdemi fegyvert a médiablokád, a szélsőjobbna a központi médiumokból történő szisztematikus kizárása. Sőt. Mintha használna nekik ez a mellőzöttség.

7. A baloldal megosztottsága, mobilizációs korlátozottsága ez alkalommal is kiderülhetett, s nem véletlenül mondhatta jelöltjük utólag azt, hogy neki a párttámogatottság talán többet ártott, mint használt. Általánosabban szólva: önmagukban a baloldali pártok sem külön, sem pedig összefogva nem jelentenek a kormányzati erők számára túlzottan veszélyes kihívást. Öt évük elveszett, s ezt igazolva lehetett látni Tapolcán is.

8. Az itteni körzet társadalmi/kulturális és történeti hátterét ismerve azt sem lehet megkerülni, hogy a Jobbik elmúlt évekbeli népszerűség-növekedését ma már egyáltalán nem lehet csak a cigányellenességgel megmagyarázni. Feltehetően megformálódtak egyéb olyan tényezők is, amelyek az egykoron tagadhatatlanul számottevő sikert hozó rasszista hangvételen túl egyebekkel is elfogadhatóvá, sőt követhetővé tették ezt a pártot.

9. Ez utóbbihoz kapcsolódva azt is be kell látni, hogy bármennyit is gúnyolódott a média Vona Gábor és társai „cukiság-kampányán”, az nagyon is eredményes tudott lenni. S minderről nemcsak a tapolcai eredmények, hanem a rendszeres, havonkénti közvélemény-kutatások is pontos hírt adnak. Ezen a tavaszon a Jobbik tágabb támogatói köre eléri a másfélmillió nagyságrendet is, s elutasítottságuk csökkenő mértéke a tapolcai megmérettetésen is megmutatkozott. (Ha annyira félni kellett volna tőlük, akkor mind a bal- mind a jobboldali tábor sokkal nagyobb mértékben mobilizálhatta volna önmagát.)

10. A helyszíni tudósítások, az alkalmi vizsgálódások mind arra a következtetésre jutottak, hogy a szélsőjobboldali párt dunántúli népszerűség-növekedésében mindinkább döntő tényezőt jelent **az érintetlenség** mítosza. Hogy t.i. ők lennének azok, akikhez még nem fűződik semmiféle korábbi kormányzati tapasztalat.

11. Ennek következtében ma már nem lehetséges automatikusan lesöpörni azt a vélekedést, esélylatolgatást, miszerint 2018-ra akár a Jobbik is kinőheti magát a váltópárti szerep betöltésére. Úgy tűnik, ez a szerep ma már nemcsak Vona Gábor beszédeiben előforduló vágyalom.

12. Az eddigi – a sikereiket inkább megmagyarázó – tényezőkhöz képest, változatlanul alapvető hiányosságnak tartható a Jobbik esetében a kormányzóképeség felmutatása. Azon - egyébiránt, meglehetősen kevés számú - elemzések, amelyek a Jobbik eddigi megnyilvánulásait a szakpolitikai elképzelések szintjén is megpróbálták felfejteni, meglehetősen irreális, esetenként kifejezetten hatalmas károkat okozó javaslatok, tervek kusza halmazával szembesültek. Másfelől viszont azt is be kell látnunk, hogy a növekvő népszerűséget maga mögött érzékelő pártot ez a legkevésbé sem zavarja, mert az ő törzsközönségük bennük sokkal inkább a tiltakozói lehetőségek kihordhatóságát látják megvalósulni, s nem pedig a mindenkinél külön kormányzati programok kihordóit. Hogy ez az ellentmondás meddig tartható kordában, azt a tapolcai eredmények nyomán a legkevésbé sem tudjuk megmondani.

2. Tapolca után, a Jobbik szélesebb keretek közötti értelmezési lehetőségeiről

Korábbi krónikánk megírása során feltűnő távolságot tartottunk a szélsőjobboldali politikai tábortól. Ennek oka részben abban állt, hogy nem osztoztunk sem azon baloldali, sem pedig azon kormányzati szándékokban, amelyek – igaz, gyökeresen eltérő motívumok alapján - megpróbálták a Jobbik-keltette veszélyeket a valóságosnál jóval nagyobb jelentőségűeknek bemutatni. Tapolca azonban a hazai elemzésekben is fordulatot jelentett és a korábban uralkodó, alapvetően ideológia-kritikai (a mi szemünkben meglehetősen terméketlen) ostromozások mellett nagy számban megjelentek az érdemi mondandókkal felvértezett leírások is. 2015 áprilisából/májusából sokkal több használható, Jobbikkal kapcsolatos elemzést tudtunk feldolgozni, mint korábban akár egyetlen év alatt.

Ezért a tapolcai áttörés számunkra egyúttal arra is jó alkalom, hogy összegezhessük a Jobbikkal, s általában a hazai radikális jobboldallal kapcsolatos meglátásaink lényegét. Mindezzel egyúttal szeretnénk *a tapolcai győzelem szélesebb keretek közötti paramétereit* is felvázolni.

1. Az előzményekről. A hazai szakírók, újságírók, publicisták előszeretettel írnak a Jobbikról úgy, mint ami a magyar pártrendszer vadonatúj, meglepő és előzmények nélküli politikai fejleménye lenne. **Ez nagy tévedés.** 1990 után valamennyi választáson a radikális jobboldali szavazatok arány kb. 20 % körüli volt, az viszont igaz, hogy ez a milliós nagyságrendű választói bázis többször is szétagolódott három néha négy párt táborába. A Jobbik mind programjában, mind pedig parlamenti képviselőinek személyében nagyon is világosan visszavezethető a kilencvenes évek második felének kisgazda- illetve MIÉP-es formációira. Ami újdonság, az a fiatalabb korosztályok szembetűnő jelenlétének megerősödése.
2. A jelenlegi látványos berobbanás a 2009-es uniós választások alkalmával történt, amikor a Jobbik nagyobb támogatottságot ért el, mint több olyan párt, amely a rendszerváltó húsz évnek addig állandó szereplője volt. De 2009 a gazdasági/politikai/közéleti válságnak a mélypontja volt, amikor a Rend ígéretével fellépő bármely erőnek sokkal szélesebb terepe nyílhatott, mint korábban bármikor.
3. A Jobbiknak ekkor már meglehetősen széles körben kiépített szubkulturális háttere, hálózata működött, amelyben az általuk egyébként is nehezen megértett, többnyire csak kényszerűen elfogadott 'politikai korrektség' nyílt semmibevétele kifejezetten erénynek minősült. Eme 'erény' egyik kézzelfogható jeleként a Jobbik szubkulturájának világában szabad volt a cigányságról, zsidóságról, szomszéd népekről, politikai elitekről úgy beszélni, mint ami az őszinteség, a képmutatás-nélküliség élményét adta meg olyan százezrek számára, akik korábban nem tudtak mit kezdeni a számukra érthetetlen tabukkal.
4. Ez a hangsúlyozottan establishment- és PC-ellenesség lényegében szalonképtelenné tette a Jobbik nyelvezetét a korabeli magyar média számára. Ebből viszont szert lehetett tenni némi üldözöttségi és partizánmítoszra is, s a Jobbik a maga jelentős mértékben popkultúra és internetes közösségekhez kötött világában nagyon ügyesen fordította előnyé a kirekesztettségéből adódó hátrányt.
5. Mindehhez szervesen kapcsolódott a rendszerváltás eltelt éveinek teljes elvetése. **(Húsz évet a 20 évért** - mondta a korabeli, 2010-es jobbikkampány vezérmotívuma, s ez a végtelenségig leegyszerűsített bűnbakkép nagyon is megfelelő lett mindazoknak, akik e húsz év veszteseinek érzeték magukat. (Csak nagyon csöndben jegyeznék meg, hogy ezek a

szólások alig különböztek Csurka István 1992-es írásainak hangvételétől.) A rendszerváltás elvetése természetesen egyet jelentett az addig főszerepet játszó politikai osztály egészének elutasításával. S valljuk meg, 2010 táján a politikai osztály tekintélye már igencsak romokban hevert.

6. A Jobbik a legelső választási sikereket tényleg ott érte el, olyan közegekben, területeken, ahol a vesztesek elsőprő dominanciája nem lehetett kérdés. Így nem kellett sokat küzdeniük a rendszerváltás vesztesei-szószóloinak szerepéért.
7. A vesztesek száma pedig a 2008 óta tartó gazdasági válság következtében egyre csak nőtt, ezért a legalapvetőbb szociológiai összefüggések is népszerűség-növekedésre ítélnék egy olyan pártot, amelytől nem lehet elvitatni a születési monopóliumát. Mindehhez roppantul erős összetartó erőként társul a párt kétségbevonhatatlanul fiatal jellege, karaktere, miután éppen e korosztályok tarthatják magukat joggal a vesztesek között is kitüntetetten hátrányosaknak.
8. A legutolsó szociológiai vizsgálatok vitathatatlan egyértelműséggel mutatták meg, hogy a 30 év alatti korcsoportokon belül a Jobbik megkérdőjelezhetetlenül a legerősebb politikai erő. Lényegében átvették azt a tiltakozási potenciált, amely 1992 után csaknem húsz éven át a Fidesz kizárólagos birtoka volt.
9. 2010 után a kormányra került Fidesz módszeresen vette át és el a Jobbik számára legfontosabb és szimbolikus politikai tárgyköröket. Kezdve a Trianon-naptól, a külföldi bankokkal szembeni keménykedésekig, a multiellenes támadó magatartástól a korábban joggal mellőzött jobboldali kulturális ikonok erőszakos rehabilitálásáig, vagy mint mostanában: a halálbüntetés forszírozásától az idegenellenességig. S mégis a sorozatos témavesztés ellenére a két párt közötti mozgás sokkal inkább a Jobbik számára mutat pozitív egyenleget.
10. Egy pillanatra a szélesebb európai játéktérre tekintve azt láthatjuk, hogy a Jobbik-típusú képződmények szerte Európában hatalmas és növekvő népszerűségnek örvendenek, Bulgáriától Dániáig, Finnországtól Hollandiáig, sőt, Franciaországban és Angliában a legutolsó uniós választások alkalmával a legerősebb politikai erőként kerültek ki a versengéstől. Nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy a 2008-ban berobbant gazdasági/pénzügyi válság tartós következményeit éppenséggel a radikális politikai mozgalmak kivirulásában láthatjuk manifesztálódni.
11. De a Jobbik további térnyerésének, esetleges kormányzati szerepvállalásának elsődlegesen nemzetközi korlátai vannak és lesznek. A hangsúlyozott EU-ellenesség, a gyanúsán erőteljes orosz kapcsolatok, az egyes arab körökhöz fűződő magyarázhatatlan kötődések, valamint a

pénzügyi elszámolásokkal szembeni roppantul tartózkodó attitűdjeik folytán számtalan akadálya lehet annak, hogy valaha is érdemi, kormányzóképes erőként tudják magukat elfogadtatni.

12. Úgy tűnik, hogy a Fidesz az elmúlt öt évben középről folyamatosan a jobbszél irányába tapogatózott. A Jobbik pedig a jobboldali perifériáról egyre beljebb húzódik, ma már egészen a centrum pereméig. **Mi lehet e különös, páros, de ellenkező irányú mozgólódás végeredménye?** Netán az, hogy ketten együtt képesek lennének egyesíteni egy olyan erőteljes, a mindenkori társadalmi többséget megjeleníteni és biztosítani tudó jobboldali blokkot, mint amilyen a két háború közötti Magyarország meghatározó, tartósan és kizárólagosan kormányzó erőt produkáló Egységes Pártja volt? Lehet, nem kizárt. De az ellene szóló érvek legalább olyan súlyúak. Ma még.

Irodalom Tapolcához és a Jobbik jelenségéhez:

Solymosi Frigyes: A Jobbik közös felelősség. NSz. ápr.10.

Hargitai Miklós: A Jobbik- a rosszabbik. NSz. ápr. 11.

Áttört a Jobbik. NSz. ápr. 13.

Lakner Zoltán: Jól irányzott pánik. ÉS, ápr.17.

Ezt hozta Tapolca. MnCs. ápr.16.

Benn a farkas. HVG. ápr. 18.

Mikecz Dávid: A jobbik árvái. NSz. ápr. 28.

Hegedüs Dániel: Kozmetikázni már nem elég. MnCS. ápr. 30.

Egyet jobbra, kettőt jobbra. HVG. máj.9.

Kálmán Attila: Lázás ifjúság. HVG. máj.9.

Inotai Edit: Fel is út, le is út. Fi. május.28.

Buják Attila: Így kezeld a Jobbikodat. 168 óra, jún. 11.

[http://www.politicalcapital.hu/wp-](http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_SDI_Boll_tanulmany_EurazsiaiVagyok.pdf)

[content/uploads/PC_SDI_Boll_tanulmany_EurazsiaiVagyok.pdf](http://www.es.hu/lakner_zoltan;jol_iranyzott_panik;2015-04-15.html)

[http://www.es.hu/lakner_zoltan;jol_iranyzott_panik;2015-04-](http://www.es.hu/lakner_zoltan;jol_iranyzott_panik;2015-04-15.html)

[15.html](http://nol.hu/velemenye/egyszerlesz-baloldal-1528775)[http://nol.hu/velemenye/egyszerlesz-baloldal-](http://nol.hu/velemenye/egyszerlesz-baloldal-1528775)

[1528775](http://mandiner.hu/cikk/20150420_aristo_a_megszepito_messzesegrol_lehet_mas_a_jobbik_i)[http://mandiner.hu/cikk/20150420_aristo_a_megszepito_messzesegrol_lehet_mas_a](http://mandiner.hu/cikk/20150420_aristo_a_megszepito_messzesegrol_lehet_mas_a_jobbik_i)

[jobbik_i](http://publius.blog.hu/2015/04/19/utolso_figyelmeztetes_920?utm_source=mandiner)http://publius.blog.hu/2015/04/19/utolso_figyelmeztetes_920?utm_source=mandiner

[_andutm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201504](http://hvg.hu/velemenye.nyuzsog/20150417_Gulyas_Gergely_es_a_falra_festett_ordog)[http://hvg.hu/velemenye.nyuzsog/201](http://hvg.hu/velemenye.nyuzsog/20150417_Gulyas_Gergely_es_a_falra_festett_ordog)

[50417_Gulyas_Gergely_es_a_falra_festett_ordog](http://atlatso.hu/2015/06/05/generaciovalta-s-a-holdudvarban-felterkepeztuk-a-jobbikhoz-kotodo-civil-szervezeteket/)[http://atlatso.hu/2015/06/05/generaciovalta](http://atlatso.hu/2015/06/05/generaciovalta-s-a-holdudvarban-felterkepeztuk-a-jobbikhoz-kotodo-civil-szervezeteket/)

[s-a-holdudvarban-felterkepeztuk-a-jobbikhoz-kotodo-civil-](http://mandiner.hu/cikk/20150620_vona_gabor_variaciok_jobbik_paranoiara_1_resz)

[szervezeteket/http://mandiner.hu/cikk/20150620_vona_gabor_variaciok_jobbik_paranoiara_1](http://mandiner.hu/cikk/20150620_vona_gabor_variaciok_jobbik_paranoiara_1_resz)

[_resz](http://mandiner.hu/cikk/20150620_vona_gabor_variaciok_jobbik_paranoiara_1_resz)

3. Kormányzati körképek – közelről és távolról

Az áprilisban visszaszerzett kormányfői aktivitásnak egy időre szerves részévé vált az átfogó, nagyobb léptékekkel mért miniszterelnöki értékelések produkálása. Ami igaz, az igaz, erre többször is nyílt alkalom, például nehezen lett volna kikerülhető az öt éves kormányra

kerülés apropója, vagy az újabb győzelem egyéves évfordulója. Orbán Viktor májusban láthatóan megszerette ezeket az áttekintő jellegű lehetőségeket, és valamennyit arra kívánta fel- és kihasználni, hogy

- részben utólagos magyarázatot, ideológiát adjon a 2010 óta folytatott kormányzati döntésekre, s megpróbálja ezeket valamiféle általános magyarázattal, elfogadható ideológiai keretekkel ellátni,
- részben pedig felvázolja a következő néhány év kormányzati törekvéseinek a lényegét.

Vagyis *egyszerre törekedett állapotideológiát és programideológiát* komponálni ugyanazon politikai szituáció keretei között.

A sok-sok reprezentatív alkalom közül ehelyütt kiemelünk három olyan hivatalos dokumentumot, amely kellően átfogó, megfelelően részletező és a megszokottakhoz képest sokkal terjedelmesebb is. (Ezáltal a kutatói/elemző munka számára is nagyon hasznos segédeszközöket, bizonyító anyagot jelenthetnek.)

Az egyik ilyen forrás az a hatalmas terjedelmű – mintegy háromnegyedórányi – beszélgetés, amelyet Orbán Viktor azzal a Bayer Zsolttal folytatott az Echo tévében, akinek a hozzáfűződő személyes közelsége negyedszázada nem kétséges.

OV-beszélgetése Bayer Zsolttal május 6-án

[:https://www.youtube.com/watch?t=34&v=cMoA1d9AO_c](https://www.youtube.com/watch?t=34&v=cMoA1d9AO_c)

A másik alkalom meglehetősen széleskörű médiafigyelem mellett született meg, ugyanis a kormányfő május 29-én kulcsszereplője volt egy olyan rendezvénynek, amelyet a Fidesz-kormányzás ötödik évfordulója alkalmából szerveztek meg:

http://www.miniszterelnok.hu/cikk/ a_kormanyzas_kulcsa_mostantol_a_figyelem

E beszédnek természetesen meglehetősen széles visszhangja támadt mind az elektronikus, mind pedig a hagyományos médiában:

http://kettosmerce.blog.hu/2015/05/29/nem_azt_mondtak_viktor_hanem_hogy
<http://www.hir24.hu/belfold/2015/05/29/orban-de-jo-minden-iranyban-lehet-tamadni/>
http://hvg.hu/itthon/20150529_Orban_ujra_ertekel_most_az_elmult_5_evet
http://hvg.hu/gazdasag/20150529_Ennyi_igazsag_volt_Orban_otevertekelojebe
http://hvg.hu/itthon/20150529_Negyven_percet_meg_lehetne_tolteni_a_korm

A harmadik forrásunk nem sokkal követte az iménti beszédet, mert három nappal később az időközben hivatalos kormányzati orgánummá vált Napi Gazdaság június 2-ai száma adott helyt annak a nagy terjedelmű interjúnak, amelyben Orbán Viktor számos ponton még részletesebben kifejtette mindazt, amit ünnepi beszédben elmondott:

http://www.miniszterelnok.hu/interju/orban_viktor_interjuja_a_napi_gazdasag_cimu_napilap_nak

Ez a három interjú és beszéd nagyjából azonos tematikájú volt, amennyiben a 2010 utáni éveket a győztes forradalom nyomán és annak eredményeként megteremtődött *rendszeralap-teremtésnek* vélte, s amely időszak kormányzati vezéreszméjének az „erőt” tartotta. Az újabb választási győzelmekkel azonban ez a korszak véget ért tavaly, s bár OV kerüli a konszolidáció–kifejezést, tartalmilag mégis arról beszél. Eljött a polgári berendezkedés megteremtésnek ideje, mert az előző években létrehozott intézményeikkel sikerült megteremteni a garanciákat ahhoz, hogy egy esetleges ’ellenforradalom’ /nem vics: tényleg ezt a kifejezést használta mindazon esetekre, ha valami oknál fogva a későbbiekben nem ők kormányoznának.../ veszélyeitől se kelljen már tartani. Ezért az új kormányzati időszak vezéreszméje – kulcsszava – a ’**figyelem**’ lesz. Ezt a kitüntetett figyelmet egyelőre még sokféleképpen variálgatja, a mostani változat lényege az, hogy a kormánynak mindenekelőtt az emberek napi igényeinek megfelelő körülmények megteremtésén kell ügyködni.

A magasröptű áttekintéseknek egyúttal szerves tartozékai voltak a 2010-ben megörökölt helyzet minél sötétebb színekkel történő dramatizálása, s nem volt rest többször is azt állítani, mintha Magyarország 2010 májusában Európa legreménytelenebb országa lett volna. A másik elengedhetetlen tartozék már ekkor a menedékhullámmal való riogatás volt, s Orbán ebben a kérdésben is megengedte magának azt az állítást, hogy Svédország után a mi hazánk van kitéve a legnagyobb veszélyeknek. Na, de a svéd gazdaság állapotára pillantva, ugye nem kérdés, hogy a... a mi gondjainak ezerszer nagyobbak mindenkinél..., nem?

A teljesebb körkép és a szellemi háttér pontosabb megértése kedvéért e három beszéd mellé forrásértékű anyagnak kell tekintenünk azt a hatalmas terjedelmű, tanulmány-méretű interjút is, amelyet a kormányfő személyes főtanácsadói adtak egy reprezentatív kötet számára. Ebből az derülhetett ki, hogy az eredeti rendszerváltás számos okból /főként a liberális ármánykodásnak köszönhetően/ ugyan elbukott, de Orbán Viktor 2010 után tulajdonképpen elhozta, megteremtette azt.

Szóval, igazi, történelmi mértékkel is mérhető rendszerváltás csak most, a 2010-es kormányzással kezdődött el, és mostanában bontakozik ki valójában. S azért csak most, mert Orbánnak ennyi idő kellett ahhoz, hogy megteremtse a rendszerváltáshoz oly szükséges nemzeti szuverenitás alapjait. Az interjú elolvasható itt:

http://mandiner.hu/cikk/20150702_orban_viktor_valositja_meg_a_rendszervaltast_interju_lan_czi_andras_teller_gyula

Ennyi anyag birtokában talán nem elhamarkodott következtetés azt levonni, hogy a kormányzati kulcspozíciókban lévők roppantul meg vannak elégedve mind az elmúlt öt év, mind pedig a legújabb egy év politikai teljesítményével. S a mérvadó személyek még abban is megegyeznek egymással, hogy ez az igaz rendszerváltás most már mérföldkőhöz érkezett, s ideje lenne áttérni egy békésebb, kevesebb konfliktussal járó szakaszára.

Az orbáni váltást kommentáló, elemző, ízeletető média és elemzői vélekedés a föntieknél sokkal tarkább képet mutat. A reakciókat nagyjából két kérdéskör köré lehet csoportosítani. Mit mondott? Miért mondja?

Mit is mondott? Ennek kapcsán szinte mindenkit meglepett az a ritkán hallható önkritikus hang, miszerint az elmúlt öt évben hibák, sőt, tévedések, túlkapasok is voltak. Ezt a meglepettséget még inkább megerősítette annak konstatálása, hogy a kormányfői sikerlista mellett a károk, mulasztások, hátrányok listája mintha sokkal hosszabb lenne. (A Népszabadság erre az ünnepi alkalomra például olyan hétvégi melléklettel rukkolt ki, amelyben hét teljes oldalon, tizenegy alrendszer sorsát áttekintve szedte sorba az elmúlt fél évtized veszteségeit. S ebben az összeállításban a gazdasági szféráról még egy szót sem ejtettek. Nsz. ápr. 25.) Akadtak olyan elemzők is, akik nem áttallották az is kimutatni, hogy egy másik nézőpontból a kormányfői sikerek mindegyikét meg lehet fogalmazni történelmi súlyú kudarcként is. A beígért konszolidáció pedig egyenesen zavarba ejtette az elemzőket, még azt is írni mernék: egyszerűen nem hitték el, hogy ez a rendszer, ez a kormányfő, ez a hatalom egyáltalán alkalmas lehet a konszolidálásra.

Miért mondta? Erre nézve csokornyai magyarázat született, s úgy véljük, hogy a szóba hozott tényezők többsége egyáltalán nem kizárólagos jellegű, hanem nagyon jól kiegészítik egymást.

- Mondta, mert amúgy csak szaval arról, hogy a közvélemény-kutatásokban mért hanyatlás nem számít, sőt, eleve be volt kalkulálva az első év kemény döntéseinek következményeibe. Nagyon is jól tudja, hogy nemcsak a híveket, de a párt aktivistáit is aggasztja a milliós nagyságrendű lemorzsolódás. Kellott tehát valami biztató, megnyugtató magyarázatot is találni.
- Mondta, mert a „Modern városok” -fantázianevű tavaszi kampánysorozatban meglepetten találkozott a helyi polgármesterek panaszáradatával, a helyi tüntetőkkel,

és a hiánylisták végtelen hosszúságú emlegetésével. Okos tanácsadói nem készítették fel arra, hogy lent, a mindennapi realitások között élőknek, az elvesztett kórházak, iskolák, napi szintű hiányok körülményei között küszködő helyi vezetőknek meglehetősen nehéz lelkesedni az általános célokért.

- Mondta, mert kénytelen volt belátni (sőt, most már hangoztatni is), hogy az ötéves kormányzás elvitte a szervezeti/mozgalmi energiát és lendületet a Párt alól, S e nélkülözhetetlen visszacsatolási segédeszköz nélkül lehetetlen tartósan a hatalmat megtartani.
- Mondta, mert ő ugyan elengedheti a jobboldali publicisták, értelmiségi közírók hónapok óta tartó panaszáradatainak üzeneteit, de a szélesebb tábor ettől még olvassa, hallgatja, megvitatta, s előbb-utóbb el is gondolkodnak rajtuk. (Ezért volt érdekes az az önkritikai beismerés az ötéves, ünnepi beszédben, hogy az elmúlt évek során túl sok időt töltött a nemzeti/vállalkozói körök világában és túl keveset a szellemi holdudvar köreiben.)
- Mondta, mert e tavasz végén kellett szembesülnie azzal, hogy még a saját pártja elnökségében, a saját frakciója, kormányzati elitje is túlzásnak tartja, miszerint csak a pénteki hatosfogat az egyetlen létező kör, akikkel mind stratégiai, mind konkrét döntési alternatívákat hajlandó megtárgyalni. (Hm...érdemes rövid pillantást vetni erre a hatosra...OV-n kívül: Lázár, Giró-Szász, Habony, Rogán, Kubatov... Szóval, a kormányzati névsorból csak egyvalaki, s a pártelnökségből is csak még ketten...)
- Mondta, mert Orbán is tudja, hogy a tapolcai vereséget nem lehet azzal elviccelni, amit aznap este még megengedhetett magának. (Van az úgy, hogy a kapufáról kifelé pattan a labda...- mondta mélyenszántóan...) Nagyon is tisztában van azzal, hogy ettől kezdve mind itthon, mind külföldön másképpen fognak tekinteni a Jobbik további térnyerésre.
- S végül mondania kellett valami újat, mert az elmúlt öt évben ahányszor csak megszólalt, szinte minden alkalommal újabb és újabb frontokat nyitott meg. Nem lehet hosszabb távon ennyiféle irányban eredménnyel hadakozni, talán az utolsó pillanatban kezd megint szövetségeseket keresni és konszolidált hangot használni. Ha tud még.

További irodalom a kormányzati teljesítményhez:

- Nsz. Hétvége, ápr. 25. öt év veszteségei (hét oldalas összegzés)
- Bauer Tamás: Az ötévértékelő elé. Nsz. máj. 29.
- Solymosi frigyos: Közös szenvedélyünk. Nsz. jún. 6.
- Marosán György: Viktor osztályzatai. Nsz. jún. 23.
- Vásárhelyi Mária: Új húrok. 168 óra, jún. 4.
- Kapuzáráspánik? Orbán kényszerpályán. HVG. jún. 6.
- Orbán lecsendesítette a táborát. Fi. jún. 4.
- Keszthelyi András: Orbán tavasza. MnCs. Máj. 28.
- Lázárra támaszkodik Orbán. Fi. Jún. 18.

A fenti, szép tarka lista egyenként is komoly megfontolásra ajánlatos tényezők gyülekezete, együttes hatásukban pedig több mint indokolt, hogy a kormány tagjai és vezetői lényegbe vágó változásokon törhessék a fejüket. Nem tekinthetünk el azonban attól sem, hogy e hónapok fennkölt és emelkedett kormányzati szintjétől lejjebb, a mindennapi gyakorlat sűrűjében is zajlott a kormányzás. A szokásos kormányzati tevékenység bemutatása során elkülönítve, önálló fejezetben összegezzük a gazdasággal kapcsolatos döntések, ténykedések szféráját. S a tavaszi ügyforgalomból kénytelenek leszünk a menekültüggyel kapcsolatos sasszékről is elkülönült fejezetben megemlékezni. (Az elkülönített elemzés iránti indokainkat majd abban a pontban fejtjük ki.)

A kormányzás azonban mindezekén túl csordogált, zajlott a maga megszokott mindennapi medrében továbbra is. Mi az, hogy zajlott... A sok-sok, nagy visszhangot kiváltó folyamatból - terjedelmi okokból - e pontban csak három olyan területet emelünk ki, amelynek már korábbról is volt előzménye, s feltehetően a későbbiekben is lesz alkalmunk a következményeikkel találkozni.

4. Kormányzati aprómunka - ösztűzben

4. 1. Folytatódó belháború

Az elmúlt másfél évben rendszeresen megemlékezünk az egykori szobatársak látványos szakításának előzményeiről, folyamatáról és következményeiről. Mostanában már leginkább

ez utóbbiról, *a következményekről* lehet számot adni, de arról még mindig érdemes. E tavaszi száz nap során is még rengeteg kormányzati energiát lekötött Simicska Lajos semlegesítése, és mind a mai napig számottevő gondok közepette küzdenek ellene, a legkülönbélebb területeken kénytelenek vele hadakozni. A hajmeresztő küzdelem részletes elemzése **helyett** egyszerűen számba vesszük, hogy a különféle kormányzati szervezeteknek áprilistól mostanáig hányféle alakzatban kellett SL árnyékával hadakozniuk.

- Április elején a kormányzati ellenőrzési szervek nagy hirtelen olyan súlyos szabálytalanságokat fedeztek fel az M4-es sztráda Abony-Fegyvernek közötti szakaszának építése során, hogy azonnal leállították azt. Mondanunk sem kell, ezt a munkát is egykoron a Közgép kapta, ám az idén áprilisban méltatlanná vált a folytatásra. (Az M4-es leállításának szakmai/szakszerűnek mondható gazdasági kérdéseiről majd a gazdaságpolitikai részben részletesen is megemlékezünk.) A nyilvános indoklás során a kormányzati tisztviselőket annyiféle füllentésen, tévedésen, hazudozáson kapta a sajtó rajta, hogy a napnál is világosabbá válhatott: a kormánynak akár tízmilliárdos veszteséget is megérne, ha a Közgépet ily' indirekt módon büntetni tudná. Az esetet nyugodtan tarthatjuk modellértékűnek.
- S milyen a véletlen, néhány nap múlva kiderült, hogy SL valamennyi fontosabb cége eltűnt a felcsúti sportkomplexum támogatói közül.
- Mindezzel párhuzamosan a korábbi időszak töredékére zuhantak az állami cégek, kormányzati szervek hirdetései a SL által kézben tartott médiumokban. E médiumok egyelőre ugyan biztonságban vannak, de - korábban elképzelhetetlen - kritikus hangjukkal váratlanul érdekes párhuzamosságokat jelentenek a jobboldali média-térfelel.
- Mindeközben párhuzamosan új típusú kormányzati/állami közmédia keretei kezdenek kibontakozni. (Ennek részleteiről majd egy következő alpontban bővebben is írunk.)
- Időközben az is kiderül, hogy a reklámcégekre kiszabott új adórendelkezések SL reklámcégeinek milliárdos jövedelem-kiesést jelentenek – akár már az idei évben is.
- SL egyéb cégei meglehetősen jól jövedelmező tévéműsorokat is előállítottak, s talán nem meglepetés, ha eme műsorok többségének jövője elbizonytalanodott.

- Májusban kiderült, hogy a kormánynak eltökélt szándéka a hazai földbirtokstruktúrában a nagybirtokok arányát 20% alatt tartani, s ezek után a kisgazdákat tekintik preferált célcsoportnak. Ám SL és szűkebb baráti köre már sok évvel ezelőtt sokezer hektárnyi föld bérleti jogához jutott hozzá, s ezzel együtt - értelemszerűen – évente több milliárdnyi földalapú uniós támogatásokhoz is. Tény, hogy ez a diszkrimináció jónéhány más, újsütetű hazai földesurat is kedvezőtlenül érint, de a lényeg ezúttal az, hogy sikerült elzárni SL egyik legstabilabb és folyamatos jövedelmi forrását.
- Időnként a kormányzati személyzeti politika elsőszámú formálói szétnéznek a birodalmukban, s rettegetve észlelik, hogy számos fontos gazdasági/közigazgatási parancsnoki helyen még mindig ott ülnek SL bizalmi emberei. Most éppen Baji Csabától sikerült megszabadulni, de Vida Ildikó még mindig a helyén van, holott hetente híresztelik a bukását. S ott van még a MÁV élén Dávid Ilona is... Szóval, e téren bőven lesz még teendő.
- A KÖZGÉP, valamint SL közvetlen harcostársai nemcsak a milliárdokat halmozták, hanem számos olyan finom finanszírozási hálózatot is kialakítottak, amelyek az ő szponzorációjuk nélkül egyszerűen nem működőképes. Ezt pl. a hazai sport olyan kulcsterületein még az idén drámai módon lehet majd érzékelni, mint a kézilabda, a vízilabda, a jégkorong és a kosárlabda. Ha ezekről a területekről gyorsan kivonulnak SL és barátainak cégei, akkor elképzelhetetlen méretű összeomlásokkal kell számolni.
- SL cégei láthatóan nehezen törődnek bele hirtelen bekövetkezett mellőzöttségükbe, s úgy találják, hogy rendre jogellenesen hagyják őket ki a közbeszerzésekből, illetve büntetik őket. SL eddig is komoly jártasságot mutatott a jogi dzsungelben való eligazodás terén, nem beszélve arról az apró tényről, hogy 2010 után éppen az ő emberei írták a legfontosabb gazdasági jogszabályokat. Nem meglepő, ha az elmúlt két hónap során egyre több cége keveredett nagy tétekre menő peres eljárásokba a különféle állami szervekkel. Az sem meglepetés, hogy a szabályok jelentős részét az új emberek újraírják. Lesznek itt még érdekes fordulatok.
- S azt talán nem kell külön hangsúlyoznunk, hogy SL – sok területen - elárvult helyét az utóbbi hónapokban látványos kormányfői beavatkozások tömegével próbálják pótolni. Mészáros és Mészáros, Garancsi, Sánta, Duna-Aszfalt stb. - újabb és újabb nevek tűnnek fel ezeregy olyan helyen, ahol korábban kizárólag SL uralkodhatott.

Orbán Viktor nagyon határozottan törekszik egy vadonatúj gazdasági **szuperelit** kialakításra. Egy olyanéra, amelynek sokkal kevésbé lehetnek lojalitás-gondjai, mint akik egykoron övele egy vonalból startolhattak.

Ezen a ponton befejezzük az OV/SL- hadakozás legutóbbi szakaszának ismertetését, mert az imént vázlatosan bemutatott pontok mindenekelőtt azzal a meglepő tanulsággal szolgálhatnak, hogy elképesztően sok területen kénytelen a kormány ezt a harcot vívni. Ráadásul, mi még csak azokról az ügyekről írtunk, amelyeknek igazolhatóságához nyilvánosan hozzáférhető ismereteink vannak.

További érdekes írások a háború későtavaszi állásáról:

- Háború. MnCs. ápr. 9.
- Meddig bírja Simicska Lajos? Fi. ápr. 16. (A magyar sajtóban szokatlanul alaposan dokumentált, kellően bizonyított és sok munkával készített hét oldalas /!/elemzésről van ezúttal szó.)
- Pétervári Zsolt: A főpénztárnok lázadás. ÉS, ápr. 24.
- Ütik-vágják a zöldbárókat. Nsz. május 4.
- Lajos embereinek menniük kell. Fi. május 5.
- A fagyvi visszanyal. Fi. május 21.
- Boldog idők. Fi. jún. 4.
- Simicska-cégek utóvédharca. HVG. júl. 4.

4. 2. Egy köztes megálló –átrendeződések a jobboldali médiatérfele

Mindaz, amit az imént a SL/OV- háború kapcsán összegeztünk, egészen bizarr és különleges módon zajlik a média világában. S ez nem is törtéhet másképpen, hiszen e birodalom felépítése, működtetése, finanszírozása csaknem másfél évtizeden keresztül kizárólag Simicska Lajos által volt átlátható. A csatározások legelső pillanatától az is világossá vált, hogy SL erről a területről a legkevésbé sem szeretne kihátrálni. Mit tehet ilyen feltételek közepette a kormány? Megpróbálja létrehozni a maga médiáját. (Tegyük hozzá, hogy egy olyan kormányról beszélünk, amely el sem tud képzelni közvetlen politikai befolyástól mentes médiaműködést.) Első lépésben a kormány gyorsan keresett magának napilapot, s ezt megtalálni vélte a Századvég által márt korábban is megszerzett Napi Gazdaságban. A bevonulás/foglalás/finanszírozás gyorsan lezajlott, s még az idén azt szeretnék elérni, hogy ez az „új” orgánium a Magyar Nemzet egyenrangú versenytársa legyen.

Második lépés lenne a Hír TV semlegesítése, ez sem megoldhatatlan feladat. A hagyományos MTV-t átalakították olyan propaganda hírcsatornává, amelynek a nézettsége lassan mérhetetlenné válik. De nincs gond, ott van a Duna, valamint a TV 2 is egyre inkább megfelel a célnak.

Újabb lépés a rádiók átalakítása, itt pedig a Class FM-et kellene semlegesíteni. (Ez is Lajosé...) El is kezdődött a frekvenciák lázas és a kívülállók számára áttekinthetetlen átrendezése. Őszintén szólva ezt nem is értem: A Kossuth, a Petőfi, s az összes közszolgálati rádió csakis kormányzati/MTI-s anyagokból dolgozhat, miként a szórakoztató/kereskedelmi rádiók többsége is. Mi végre ez a foglalás? Mit lehetne itt még megváltoztatni?

Végül, naponta hallani, hogy a Habony-művek szeretne meglepedni a web-világban is, méghozzá azonnal valami fajsúlyos helyen. Erre az Origo megszerzése látszik a legalkalmasabban, bár lapzártánkig úgy tűnik, hogy ma még a Magyar Telekom nem látszik felhőtlenül lelkesnek, ők eredetileg nem annyira közvetlen politikai bevásárlókra számítottak.

Majd beletörődnek.

Ez a rövidre fogott áttekintés talán annak érzékeltetésére elegendő, hogy együtt érezzünk az aggódó és serény kormányzati kommunikációs vezérkar mindennapos gondjaival. Egyetlen éven belül kellene megoldaniuk mindazt, amit Lajos annak idején szisztematikusan, évtizedes munkával teremtett meg. Eleinte úgy látszott, hogy e téren is elegendő lesz követni a sok helyen bevált receptet: elveszük, s attól kezdve a miénk. Úgy szól, úgy ír, ahogyan mi szeretnénk. A nyár elején csak annyi látható még, hogy a médiabirtoklás önmagában nagyon halvány megoldás. Másképpen néz ki mindennek a jelentősége olyan fejekben, amelyek tulajdonosai meg vannak arról győződve, hogy a kormányzati tevékenység netovábbja az, ha sikeresen bedumálunk az emberek fejébe valami olyasmit, ami annak előtte nem volt ott. Vagy, másképpen volt ott, mint ahogyan mi szeretnénk.

Viszont azt sejteni lehet, hogy Orbán Viktor is sokat tanulhatott az elmúlt egy év testvérháborújából. Úgy tűnik, hogy mind a médiában, mind pedig a pénzteremtő gazdaság egészében szeretné elkerülni azt a helyzetet, hogy még egyszer egyetlen ember kezében összpontosuljon minden. /Kivéve, ha ez az ember ő maga. / Jobb, ha mindenütt többen osztoznak a hatalmi/rendelkezési pozíciókon, de a lényeg az, hogy mindegyikük ötöle függjön. Alakul a NER finomszerkezete.

Írások a médiaváltozások értelmezéséhez:

- Fizetett nézők. Fi. ápr. 30.
- Tamás Ervin: Orbán elvesztett médiája. Nsz. máj.4.

- Napi betevő. Fi. május 7.
- Így vonultak be. A Napi bevétele. MnCs. jún. 4.
- M1, tud tovább zuhanni. Nsz. jún. 12.
- Oszd meg és uralkodj. Fi. júl.2.

4. 3. Újabb kellemetlen kormányzati meglepetés – a vasárnapi zárva tartás

Még a tavasz kezdetén futótűzként száguldott végig a hazai közéletben annak híre, hogy a kormány azt szeretné, ha megszűnne a vasárnapi bevásárlási lehetőség, és ennek jogszabályi tilalom formájában komoly nyomatékot is adni kíván. Meg is jelentek az elképzelések: március 15. után csak a legszükségesebb – és minimálisra kurtított – lehetőségeket hagynák meg a bevásárlásra. Sokféle érvelés elhangzott, hivatalosan „a családi kötelek erősítése” lett a leggyakrabban hangoztatott érv. A médiát elárasztották a legkülönbözőbb elemzések, találgatások, s egyre több szempontból világították meg azt, hogy ez az intézkedés sem a kereskedelemnek, sem pedig a vásárlóknak nem hozhat jót.

De ha senkinek sem, akkor mi végre ez az egész? A Fideszben is érezhették az elemi erejű, s a társadalom minden rétegét elárasztó felháborodást, ezért a következő hetekben-hónapokban se szeri, se száma nem volt a különböző módosítási javaslatoknak. A végén már sokkal inkább a káosz uralkodott e téren, semmint az egyértelmű tilalom. Kivételek, önkéntes és szemérmetlen kijátszások tömege kezdte áttekinthetlenné tenni ezt az egész intézkedés-sorozatot. S ahogyan közeledett a balatoni nyári szezon, úgy vált egyre világosabbá az átgondolatlan szabályozás okozta borzalmas zűrzavar és károkozás. A botrányos jelenetek miatt egyre nagyobb nyomás nehezedett a kormányzatra, április 17-én a több mint hetven tagot számláló Balatoni Szövetség is kiadott egy tiltakozó nyilatkozatot, amelyben a tilalomnak a Balatonra vonatkozó felfüggesztését kérték. /A Szövetségnek egyébként tizenhárom Fideszes polgármester a legmeghatározóbb ereje.../ A kormányzati válasz – Lázár János szájából – az volt, hogy a Balatonra az emberek pihenni mennek, nem pedig vásárolni...

Időközben az ellenzéki erők is rákaptak az ősznépi felháborodás-teremtette felhajtóerőre, s egymással versengve próbálták e kérdésben rendkívüli népszavazást kicsikarni. Eddig nem nagy sikerrel, de ezt leginkább a Fideszes káderekkel feltöltött választási szerveknek lehetett megköszönni. Az MSZP láthatóan nem adja fel ezt a harcot és

úgy érzi, hogy végre eljött az ő ideje. E sorok írásakor, kéziratunk befejezésekor még nem tudni, hogy képesek lesznek-e kezdeményezésüket keresztülverekedni.

(Július 11-én, a bajai halászléfőző rendezvényen éppen erről beszélgettem a szocialisták egyik legmeghatározóbb politikusával, Botka Lászlóval, aki azt mondta: minden elképzelhető eszközzel bele fognak kapaszkodni a zárva tartás elleni kampány lehetőségeibe, a következő hónapokban ez lesz a legfontosabb politikai törekvésük.)

Néhány hónap elteltével már kirajzolódik egy-két meglepő tendencia. Részben az, hogy a vásárlási szokások igen gyorsan megváltoztathatóak, s a családok jelentős részében a csütörtök/péntek kezd kitüntetetten fontos bevásárló nappá válni. Részben az, hogy a határ menti nagyobb településeken kezd megfordulni az a korábbi trend, miszerint a szomszéd országok lakossága járt volna hozzánk a hétvégén bevásárolni. Most már elkezdünk mi átjárni, vásárolni Romániába, Szlovákiába, Ausztriába. Részben pedig egyre nyilvánvalóbb az, amit sokan jó előre sejteni véltek: ez a tilalom mindenekelőtt a külföldi multik, a hipermarketek érdekeit sérti - azt gondolván, így lehet segíteni a hazai kiskereskedő réteg versenyhelyzetén. Baldauf László, a CBA vezetője még rá is játszott erre a gyanúra, amikor egy interjújában meggondolatlanul úgy tüntette föl magát, mint aki az egyik kezdeményezője lehetett e tilalomnak. Na, hiszen. Helyben is vagyunk. Így már ez a zagyvaság is szervesen illeszkedik az elmúlt öt év valamennyi vitatható kormányzati döntéssorába. Újra kell osztani a tulajdont, a piacot, a befolyást, az érdekköröket, mindent, amit csak lehetséges.

Még annyit, hogy az országot egyre több helyen lepik el a „Mi vásárnap is nyitva tartunk” - feliratok. S ezzel együtt a szabályok kijátszásának ezer és egy trükkje kap lábra mindenfelé. Nem véletlen. Az emberek többsége ezt a döntést is annak nézi, mint az októberi net-adó hamar elvetélt ötletét: a magánéletükbe történő szükségtelen, aránytalan és indokolatlan állami beavatkozásnak. Érdekes, öt év alatt sem tudják mindezt megszokni.

Irodalom a vásárnap tilalomhoz:

<http://nol.hu/belfold/miert-akarja-a-kormany-beosztani-a-szabadidonet-1520733>

<http://444.hu/2015/03/09/a-vasarnapi-zarva-tartas-igazi-ertelme/>

<http://444.hu/2015/03/13/nem-lett-volna-egyszerubb-betenni-a-vasarnapi-zarva-tartast-eloiro-torvenybe-hogy-kiveve-cba/>

http://hvg.hu/gazdasag/20150313_A_dolgozo_diakok_megszivjak_a_vasarnapi_z

http://hvg.hu/vallalat_vezeto/20150320_Vasarnapi_boltzar_tobb_mint_10_ezer_allas

<http://www.origo.hu/gazdasag/20150323-megvan-az-elozetes-jelentes-a-vasarnapi-boltzarrol.html>

http://hacsaknem.blog.hu/2015/03/21/vasarnapi_zarva_tartas_a_kdnp_elkurta_nem_kicsit_na_gyon?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201503

http://varanus.blog.hu/2015/03/23/vasarnapi_zarva_tartas_hazudj_hazudj_hazudj

http://hvg.hu/kkv/20150623_Tenyleg_tobb_ezer_embert_elkuldtek_a_vasa
http://hvg.hu/gazdasag/20150702_cba_vasarnapi_zarva_tartas_reax
http://index.hu/belfold/2015/07/02/cba_baldauf_laszlo_interju/
http://hvg.hu/enesacegem/20150703_mar_tucatnyi_trukk_vasarnapi_boltzar
http://index.hu/mindekozben/poszt/2015/07/05/cba_balatonakali/
http://hvg.hu/itthon/20150708_Nepszavazasi_komediak
<http://vs.hu/mind/osszes/29-uj-piac-johetett-letre-a-vasarnapi-boltzar-bevezetese-ota-0710#!s11>
<http://vs.hu/gazdasag/osszes/ujabb-merce-hogy-mikent-reagaltunk-a-vasarnapi-zarva-tartasra-0702#!s20>

Dávid Ferenc: Utazás a boltba. Nsz. ápr. 23.

Szétzilált kiskereskedelem- drámai következmények. HVG. máj.2

Balatoni éhes élet. FI. máj. 21.

Péntek lett a vásárnap. Nsz. máj.27

5. Fejlemények Paks II. ügyében

Elmúlt negyedévi értékelésünkbe már nem fértek bele azok a történések, amelyek az új évben a Paks II. gigaberuházást kísérték. Mivel rendkívül fontosnak tartjuk a projekt figyelemmel kísérését, ezúttal pótoljuk az elmaradt értékeléseket és számba vesszük a vizsgált időszakban keletkezett információkat is.

1. Még a múlt év végén jelentette be Lázár János – mint Paks II. új felügyelője -, hogy a paksi atomerőműhöz nemzetközi szakembereket kívánnak szerződtetni a munka hatékonyabbá tétele érdekében. A döntés indokoltsága csak hónapokkal később derült ki. Lázár szerint a nemzetközi tenderezzel megszerzett szakemberek egyfelől az Országos Atomenergiái Hivatal (OAH) munkáját, másfelől a Paks I. projekt működését fogják segíteni. A külföldiekkel történő létszámbővítéssel a kormány Paks II.-re vonatkozó elhatározását akarják erősíteni. Az OAH-nak a közeljövőben rendkívül fontos feladata lesz a beruházás engedélyezése. S ismeretes, hogy ez a kormánytól ma még független szerv, bővítés-ellenes, ezért olyan, kormány által kiválasztott, tehát tőle függő munkatársakat kell kinevezni, akik a kabinet véleményét alátámasztják. Az OAH ugyanis meg tudná akadályozni a beruházás indítását.

Paks I. külső szakértőkkel való megerősítése a simicskátlanítás miatt is szükséges. A jelenlegi gárdából technológiai kérdésekben többen más állásponton vannak¹, mint a

¹ Például a Duna hűtővízként való nyílt felhasználását, a tenderezzetés elmaradását, Paks 1. és 2. párhuzamos működtetését illetően.

kormánybiztos, Aszódi Attila. A jelzett személyzeti döntéssel a kabinet az ellenállókat akarja megtörni/perifériára szorítani, miközben udvarol a külföldről szerződöttetek országainak. Lázár János május közepi sajtótájékoztatóján három külföldi menedzser szerződötéséről beszélt a „transzparencia fokozása érdekében”, de mások teljes vezércserét sejtene². Mivel az atomenergetikai szakemberek száma Mo-n korlátos, ezért kell külföldről importálni, ám ennek megvan az a kockázata, hogy a nyugati szakemberek nem értenek az orosz technikához. Mintha csak a fordulat éve után lennének a szocializmusban, csak most nem kell államosítani.

2. A másik személyi jellegű döntés az a Putyinnal kötött szerződés volt, amelyben az atomerőmű működtetésében jártas személyek kiképzéséről állapodtak meg. A képzési centrum vagy a BME-n lesz (önálló karként, vagy a meglévőkhez csatoltan), vagy Pakson.

3. A harmadik személyzeti döntés – nagy valószínűség szerint szintén a simicskátlanítás jegyében – Nagy Sándornak, a Paks 2. Zrt vezérigazgatójának „közös megegyezéssel” való menesztése volt 2015 márciusában. Mint kiderült, a három, titkosított megvalósítási szerződésről ő tárgyalt tavaly az oroszokkal, és magyar részről azokat ő is írta alá.³ A szakma szerint jó szakembert váltottak le. Utódja Bán Tamás, kormányhű jogász-menedzser.

4. Az atomtörvény módosítását még az előző év decemberében nyújtották be a parlamentnek, vitáját a tavaszi ülészak elején meg is kezdték. Ennek sarkalatos pontjai a következők voltak:

a/ 100 méterre csökkentették az atomhulladék-tárolók hatásterületét. Ezzel a Pécshez közeli Boda községbeli építkezést könnyítették meg. A pécsieknek így nincs jogalapjuk tiltakozni a temető megépítése ellen. Ebben nincs semmi különös, a környezetvédőket eddig sem kérdezték meg Paks II-ről, beleértve Illés Zoltánt is, aki – posztjáról lekerülve – elmondta, hogy a Fidesz számára a környezet védelme szükséges rossz, komolytalan, bölcsészkedési hajcihő, ami akadályozza az üzleti döntéseket, vagyis a környezetvédelmi szempontokat az üzleti döntésekből ki kell kapcsolni.

b/ A Paks II.-höz kapcsolódó összes beszerzést kivonták a közbeszerzési törvény hatálya alól. Ez ellentétes volt azzal a Lázár János által 2014-ben, a parlamentben

² Május 22-re a paksi szakszervezetek tüntetést szerveztek az Európai Parlament épülete elé, tiltakozva az elbocsátások és a vezetőcserék ellen. Egyúttal konzultációt szerveztek az EB energiaügyi főbiztosával. S ha érdemi választ nem kapnak, akkor aláírásgyűjtést kezdenek és szolidaritást kérnek más szakszervezetektől is.

³ Nagy Baji Csaba embere volt, Baji meg Simicskáé. Nagy Londonba ment dolgozni, valamiféle adminisztratív területre.

dokumentáltan is előadott véleménnyel, miszerint minden beszállítás átlátható és követhető lesz.

c/ Az atomtörvény módosítása elfogadta, amit az eredeti (2014. jan. 14.) megállapodásban rögzítettek, hogy ti. a projekt kapcsán felmerülő vitás ügyekben harmadik félhez, külföldi választott bírósághoz fordulnak döntésért. Mivel ez ellentétes volt a nemzeti vagyonról szóló törvénnyel, visszamenőleges hatállyal azt is módosították: megengedték, hogy a magyar tulajdonú vagyonról – amennyiben nemzetközi szerződéshez kapcsolódik – külföldi bíróság is dönthet. Vagyis a szokásos technikát választották: a jogi korlátokat (akár az általuk emeltek is⁴) akkor lépik át, amikor arra a pillanatnyi politikai érdek miatt szükség van.

d/ Nemzetbiztonsági érdekre és a szellemi tulajdon védelmére hivatkozva – ugyancsak visszamenőleges hatállyal – 30 évre titkosították a projekttel kapcsolatos valamennyi megállapodást, szerződést (eredetileg 15 évről volt szó). Paks I. esetében is volt titkosítás, de egyrészt csak 25 évre, másrészt az kizárólag a magánjogi szerződések műszaki tartalmára vonatkozott. Ilyen mélységű és szélességű titkosítás sehol nincs a világon, amikor is ki van mondva, hogy Paks II. nem számít közérdekű adathordozónak, tehát nem is lehet róla semmiféle információt kérni. S történt ez annak ellenére, hogy Orbán Viktor 2008. évi országjáró kampányának egyik állomásán a következőket mondta: „Tudnunk kell dolgokról. Nem lehet az oroszokkal olyan megállapodást kötni, olyan szerződést aláírni, melyet tíz évre titkosítanak, hogy mi ne tudhassuk meg, hogy pontosan honnan, kik, hogyan befolyásolják az életünket, és pontosan milyen gazdasági számítások alapján várhatjuk Magyarország felemelkedését vagy éppen meggyengülését. Ez nem a kormány biznisze! Ez a mi életünk. És aki elveszi tőlünk és a választott képviselőktől a valóság megismerésének a jogát, az valójában puccsot hajt végre a magyar alkotmányos rend, a népképviselők és az egész magyar néppel szemben.” (Népszabadság, 2015. márc. 5.) Orbán nyilván úgy értette hét évvel később, hogy ő csak a tíz évre történő titkosítást ítélte el, a harminc évre szólót támogatja – különben érhetetlen az önpuccsa.

Péterfalvi Attila már a 15 évre szóló titkosítást is aggályosnak tartotta. A törvény elfogadása után – előzetesen nem kérték ki a véleményét – indokolatlannak minősítette a közérdekű adatok nyilvánosságának korlátozását. Egyben felhívta a titokgazda figyelmét, hogy ez rá nem vonatkozik, és javasolta, hogy indítsanak nyilvános oldalt az interneten, ahol

⁴ 2012-ben nyilatkozta Orbán Viktor: „Olyan egyezményt nem támogatok, amely gazdasági jogviták eldöntését kiemelné a magyar bírósági rendszerből, és valamilyen távoli választott bírósághoz helyezné át.” (S ugyanekkor hangzott el az is, hogy azt üzeni a magyar népnek, soha nem hazudik neki). Vagyis a törvénymódosítást Orbán akarata ellenére hajtották végre, azaz a kormányfőt – ha jól értjük -, megpuccsolták.

feltüntetik a legfontosabb, közérdeklődésre számon tartott információkat. Az Energiaklub titokfelügyeleti eljárást kezdeményezett a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadsági Hatóságnál, hogy az tételesen vizsgálja felül az adat titkosnak minősíthető-e.

A magyar titkosítástól függetlenül az Európai Bizottsághoz tartozó Euroatom (ESA) minden adatot megkérhet, megismerhet, ám nem szoktuk maradéktalanul teljesíteni a kéréseiket. Amennyiben hivatalos eljárás lesz (versenyjogi és tiltott állami támogatások miatt), akkor kötelesek leszünk az eljáró bizottságoknak mindent kiszolgáltatni, ám azok azt nem hozhatják a magyar lakosság tudomására.

5. Paks II. megállapodásait a Roszatommal csak az Euroatommal együtt lett volna szabad aláírni. Az Európai Bizottságnak ezt az albizottságát be kellett volna vonni a szerződéskötésekbe. Minthogy ez elmaradt – nincs értelmezhető kormányzati válasz a miéltre – az ESA utólag figyelmeztetett arra, hogy a fűtőelemek szállítójának kizárólagosságát előírni ellenkezik az unió szabályaival, mint ahogy az is, hogy azonos az erőmű építője és fűtőanyag-szállítója. Március 2-án az EB elé terjesztett ezen véleményüket a Bizottság vita nélkül elfogadta, de a magyar fél kérésére nem hozta nyilvánosságra. A Financial Times azonban tudomást szerzett róla, és publikálta: az EB blokkolta Paks II.-t. Ebből vita kerekedett, mert a kormány váltig állította, hogy leállításról nincs szó, és tárgyalnak. Lázár János már be is jelentette a tárgyalások sikerét – ez azonban távol állt az igazságtól. Annál is inkább, mert, mint április végén kiderült, a március 2-i vélemény után a Miniszterelnökség és a Roszatom újabb szerződéstervezetet nyújtott be. Ennek elfogadását jelentette be ismételten Lázár János április 20-i sajtótájékoztatóján. Mint azonban brüsszeli forrásokból megtudtuk, ez ismételten nem felelt meg a valóságnak.⁵

Nincs elfogadható válasz arra, hogy miért nem a megállapodás megkötése előtt tisztázta a magyar kormány az EU-val a felmerülhető vitás kérdéseket, így például, hogy miért maradt el a tendereztetés⁶, s van-e tiltott állami támogatás a projektben. Az a feltételezés, hogy a kész helyzet elé állítással a kormány jobb tárgyalási pozíciót gondolt elérni magának, arra utal – ha igaz -, hogy a kormánynál nincsenek tisztában az unió joggyakorlatával.

A kormány februárban megszelloztette, hogy tárgyal a fűtőelemek szállításáról a Westinghouse-val, de ez később hamis állításnak bizonyult. Az viszont lehetséges, amit a Merkel látogatásakor tudtunk meg, hogy a Siemens cég a beszállítók közt lesz. (A

⁵ Kérdés: hogy merészel a miniszterelnökséget vezető miniszter ilyen fontos nemzetközi jogi kérdésekben olyan dolgokat hazudni, amelyek igazságtartalma seperc alatt kiderül.

⁶ Az MVM még 2013 novemberében is tendereztetést ígért.

megállapodás szerint a beszállítóknak legfeljebb a 40 százalékát határozhatja meg a magyar fél.) A fűtőelemek adják a beruházás költségeinek kb. a 20 százalékát. Mással elkészíttetni nagyon drága lenne, és fennállna az inkompatibilitás veszélye. Erre sem gondoltak előre – csak aláírtak....

A kormány a finn példa átültethetőségében bízott, de a finn erómű nem orosz pénzen épül és a használt fűtőelemek elrejtését is maga a finn kormány vállalta. Paks II-höz ma nincs a világon fűtőanyag, azt ki kellene dolgozni, de ez éveket és százmilliárdokat vesz igénybe. Május elején szivárgott ki a hír, hogy megegyezés született a fűtőanyag-beszállítás ügyében az Euroatommal. Feltételezhetően – a finn példát követve – a Roszatom nem húszt, hanem csak 10 évig szállítja a fűtőelemeket, ezt követően más is szállhat, és a jelentkezőknek a Roszatom részéről meg kell adni a fűtőanyag-termeléshez szükséges paramétereiket.

6. Az EU 2011-ben elfogadott szabályzata szerint a radioaktív hulladékot ott kell végleg eltemetni, ahol az kitermelődött, vagy ha más országban történik, az csak a nagyon szigorú uniós szabványok betartásával lehetséges. A 2014 januárjában létrejött nukleáris együttműködési megállapodás a végső temető helyét Oroszországban jelölte ki. Már ez ellentétes volt az unió szabályaival. 2015 elejére azonban beérett az is, hogy Paks 1. kiégett fűtőelemeit is magyar földön kell elhelyezni. Hogy ez mennyibe fog kerülni, arra nézve ellentétes vélemények hangzottak el:

- Aszódi Attila szerint 6-700 milliárd forintba kerülne.

- A parlamentben Szél Bernadett kérdésére Aradszki András, energiaügyi kormánybiztos 725 milliárd forintot jelölt meg válaszában. (Ez csak Paks I.) Ám ebben még nincs benne az ideiglenes tárolók felszámolása, ezzel együtt kb. 1000 milliárdra rúgnak a költségek.

- Egy Figyelőbeli írás 1670,5 milliárd forintról szólt Paks 1. és 1720 milliárdról Paks II. esetében.

- Az Állami Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft-től kapott tájékoztatás szerint csak Paks I. esetében mintegy 900 milliárd forintot fordítanak a nagy aktivitású hulladék eltakarítására. Paks II. nagyságrendileg ugyanekkora hulladékot termel majd. A kettő együtt – mechanikusan számolva – 1800 milliárd forintot tesz ki, ami – szintén mechanikusan számolva – a fele a Paks II-re előirányzott teljes beruházási összegnek, miközben abban nincs benne.

Tény, hogy bármennyi is lesz a temetkezés költsége, azt valószínű, kétszer ezer milliárdnál kevesebből nem fogjuk tudni megúszni. Finanszírozására a Központi Nukleáris

Pénzügyi Alapot jelölték ki, amelybe 30 év alatt 250 milliárd forint gyűlt össze⁷, vagyis az elkövetkező húsz évben tetemes összegeket kell majd még felhalmozni. Paks II. csak az üzemeltetését megkezdve fog majd az alapba befizetni. Aradszki szerint ez nem fogja terhelni a lakosságot..., ami nem több meggondolatlan politikai blöffnél. A fedezetet vagy a költségvetésben, vagy a villamosenergia árakban elő kell majd teremteni. Hiszen az atomtemető költségeit teljes egészében nekünk kell állnunk, az nem szerepel a Roszatommal kötött szerződésben.

7. Szergej Kirijenko (a Roszatom elnöke) a Putyinnal való tárgyalás után kijelentette, hogy határozott megerősítést kaptak Magyarországtól az összes szerződés érvényben léteire és teljesítésére. Ezt követően Putyin kijelentette, hogy Oroszország előnyös feltételű, fejlett technológiát biztosító ajánlatot tett Mo-nak, és ha ezt mi Brüsszelre hivatkozva visszautasítjuk, az hátrányos lenne az országnak és a kétoldalú kapcsolatoknak is. Ezzel mind Brüsszelre, mind a magyar kormányra erős politikai nyomást gyakorolt Paks II. teljesítése érdekében, pontosabban azt akarta elérni, hogy a magyar kormány határozottabban lépjen fel Brüsszel aggályaival szemben.⁸

8. A 2016-ra bemutatott költségvetésből kiderült, hogy idei 28 milliárd forintos ráfordítás után jövőre 113 milliárdot irányoztak elő a paksi projektre. Lázár János szerint 2016-ban megkezdődik az orosz hitel igénybevétele is. Ha ez igaz, akkor 2016-ban a teljes költség 565 milliárd forint lesz, a 3750 milliárd forintos projekt 15 százaléka. Ez azért képtelenség, mert 2017 végéig csak előkészületek folynak – és ezt nekünk kell finanszíroznunk. Aszódi Attila szerint leghamarabb 2018-ban indulhat meg az építkezés. Az előkészületek viszont nem kerülhetnek ennyibe.⁹ A titkosított tények ismeretének hiányában csak erős kételyeinket tudjuk megfogalmazni.

9. Ismertté vált, hogy ebben az évben bekapcsolják Novorozsecben azt az atomerőművet, amely Paks II. referenciája lehet. Ezt is a Roszatom építette 2400 megawattos kapacitással, véglegesre becsült bekerülési értéke majdnem a duplája lett a tervezettnak, 6-7 milliárd dolláros. Ám ez kb. a fele a mi Paks II. projektünk tervezett 12,5 milliárd eurós költségének, amit a munkabérszint-különbségek nem indokolnak, vagyis a „ceruza vastagon fogott”, de lehetséges, hogy még mindig nem eléggé.

⁷ 2015-ben 21 milliárdot fizet be Paks, és 5,7 milliárdot a költségvetés. 2000-ben az első Orbán-kormány módosította a rendelkezést, és levette az erőműről a kamatok megfizetésének terhét, amivel a valorizációt a költségvetés vállalta. Nincs magyarázatunk ugyanakkor arra, hogy a 2016-os költségvetésben miért csökken 400 millió forinttal az alap támogatása (Paks hozzájárulása megegyezik a 2015. évvel.)

⁸ Ha nem tesszük, akkor ezzel az orosz agrárpiac megnyitását és a későbbi gázszállításokat kockáztatjuk.

⁹ Elhangzott az is, hogy az orosz tervezőmunkát kell megfinanszíroznunk....

10. Június végén Jávor Benedek új információkkal állt elő Paks II-re vonatkozólag. A korábbi bírósági ítélettel szemben olyan tanulmányokat mutatott be, amelyek azt igazolták, hogy a fejlesztésnek mégis csak voltak előzetes tanulmányai. Ezeket – feltételezhetően – az MVM-től kapta meg az Orbán-Simicska párbaj hulladékaként. Eszerint az évszázad üzlete helyett az évszázad kudarcát jelenti a bővítés, mert a fejlesztéssel – a párhuzamos üzemeltetés következtében – tönkre vágják Paks I-t is. A villamos energia iránti kereslet ugyanis nem fog, nem tud a kormány által feltételezett mértékben bővülni, a beruházási költségek viszont meg fogják haladni az előirányzatokat. Ráadásul a tervezett vízhűtéssel is jelentős gond lesz. Paks II. Zrt. mindegyre úgy reagált, hogy 2008-ban sokféle anyag készült, ez azok egyike, amely félrevezető információkat tartalmaz. A vízhűtéssel kapcsolatos problémákat pedig az engedélyeztetési eljárás keretében készült környezeti hatástanulmány megoldhatónak vélte.

11. Június végén mutatta be Felsmann Balázs Paks II-re vonatkozó tanulmányát az Energiaklubban. Eszerint ahhoz, hogy a beruházás megtérüljön, 2026-ra 75 százalékos áramár-emelkedésnek kellene bekövetkeznie, aminek legalább 60 évig fenn kellene maradnia. Mivel ezzel reálisan nem lehet számolni a veszteséges üzemeltetés biztosra vehető. Ha viszont ezt az állam állja, akkor a projekt a tiltott állami támogatás miatt Brüsszelben megbukik.

6. A konvergencia-program

A kormány április 30-án jelentette meg legújabb, 2015-2018-ra szóló konvergencia-programját, amelyet Brüsszelnek is benyújtott. A korábbiakhoz képest ez reálisabbnak, szakmailag kissé megalapozottabbnak tűnik, kevesebb politikai felhanggal. Ennél több erényt azonban nem tudunk kivenni belőle, legfőbb problémája, hogy csak arra nem ad választ, amire vállalkoznia kellene, hogy ti. hogyan, mitől fogunk felzárkózni, s természetesen szó nincs – de ezt már megszokhattuk – az Európai Monetáris Unióhoz való csatlakozásról, noha a konvergenciának ez lenne az értelme.¹⁰

Az egy főre jutó, vásárlóerő-paritáson számított GDP alapján Magyarország az unióban a válság előtti 22. helyről 2014-re, amikor korábbiaknál lényegesen jobb teljesítményt nyújtott, a 24. helyre szorult vissza. A litvánok is megelőztek bennünket, a lettek pedig a nyomunkban vannak, feltételezhetően 2015-ben ők is elének kerülnek. Ugyanezen mutató szerint

¹⁰ Orbán szóbeli kijelentése alapján erre akkor kerülhet sor, ha Mo. eléri az EU fejlettségének 90 százalékát, most kb. a 66 százalékánál tartunk.

Magyarország a válság előtti 2008-hoz képest mindössze 0,4 százalékponttal került közelebb Németországhoz.

Az anyag nagyon részletesen taglalja 2014 eredményeit, de egyik mutató tekintetében sem a maga mélységében, hanem csak azt, ami a felszínen látszik. (Ehhez képest korábbi jelentésünkben érdemi elemzés olvasható 2014 gazdasági eredményeiről.) Ebből következik a jelentés másik fogyatékosága, hogy ti. 2014 eredményeit minden további nélkül kivethetőnek véli az elkövetkező évekre.¹¹ Így nem kapunk választ arra, hogy például mitől fog jelentősen meglódulni a háztartások fogyasztása, a bemutatott változásokból ugyanis az nem levezethető. A tervezett változásokat – csak a már eddig is ismert pontok felmutatásával – csupán 2016-ig jelzi, az ezt követő pályára felírt adatokat semmi nem támasztja alá, így azok hittételekké lettek.

A külgazdasági körülményekre vonatkozó feltételezések csak 2016-ig szólnak, eszerint az unió konjunktúrája folytatódik, az ECB-nek köszönhetően jelentős lesz a likviditás, ami könnyen finanszírozhatóvá teszi a magyar gazdaságot. Az olajárak enyhe emelkedésével számolnak 2016-ra, és azzal, hogy mindvégig alatta maradnak a közelmúltbelieknek. 2017-18-ra ezeket a kedvező külső feltételeket fennmaradónak vélelmezik.

A belgazdaságban tervezett változásokat a következők szerint vázolja a program:

- 2015 második felétől új lendületet ad a lakáspiacnak a Családi Otthontermelési Kedvezmény, amely támogatja a használt lakás vásárlását is.

- 2015 szeptemberéről a megyékben és a fővárosban szakképzési centrumok jönnek létre, 2016 szeptemberétől pedig a szakközépiskolák szakgimnáziumokká, a szakiskolák szakközépiskolákká alakulnak át.

- 2015-ben folytatódik a pedagógus-bérendezés, az év második felétől belép a fegyveres testületek és rendvédelmi dolgozók béremelése, 2016 második felétől pedig a kormánytisztviselők életpályamodellje.¹²

- A Start munkaprogram keretében bővül a közfoglalkoztatás (több tízezerről szólnak, de a 2016-ra előirányzott 30 milliárd forintos többletből legfeljebb 20 ezerrel növelhető ez a kör)¹³.

¹¹ Egyetlen példát szemléltetésül a sok közül: „A magyar gazdaság 2013-tól kezdve egészségesebb és kiegyensúlyozottabb növekedési szerkezet irányába mozdult el. A tényadatok igazolják, hogy mára ez a pozitív trend tartóssá és hosszú távon is fenntarthatóvá vált.” A tényadatok kivesézése elmaradt, nincs bizonyítva, hogy kiegyensúlyozottabb és egészségesebb lenne a gazdaság, mint 2013 előtt. De a tényadatok nem extrapolálhatók a jövőre nézve, végleg nem igazolják a hosszú távú fenntarthatóságot.

¹² Egészségügyi bérendezésről – amivel az államtitkár a május 12-i tüntetésen egyetértett – szó nincs.

- Folyamatosan csökken a bankadó 2019-ig, minden más különadó azonban fennmarad.¹⁴

- Növekszik 2016-2018 között minden évben a kétgyermekesek családi adókedvezménye.

- A sertés tökehús áfája 5 %-ra csökken.

- Bizonyos illetékek összege csökken, másokat pedig eltörölnek (20 md forintos megtakarítás).

- Az szja kulcsa 1 százalékponttal mérséklődik. Csak utalnak arra, hogy tervbe van véve az egyszámjegyű szja is, és az egykulcsos társasági adó.

- 2017-től a NAV készíti el a szja-bevallásokat.

- Nagy jelentőséget tulajdonítanak az EBRD-vel és az Erste Bankkal megkötött szerződésnek, ami alapján magánkézbe adják az államosított bankokat.

- Az állami vagyon értékesítése 2016-ban is folytatódik.

- Felgyorsítják a közúti beruházásokat, hogy 2018-ig minden megyei jogú város bekapcsolódjon az országos gyorsforgalmú hálózatba.

- A nyugdíjak reálértékének megőrzése mellett a társadalmi juttatások mérséklődnek. Ennek háttere azonban egyáltalán nincs kifejtve, csak a 2015-ben bevezetett változásokat sorolja fel az anyag. A társadalombiztosítási juttatások aránycsökkenését viszont jelzik: a GDP-hez viszonyítva 2014-hez képest 2,4 százalékponttal 2018-ig (ezt rendkívül soknak tartjuk, főleg az ismert szegénységi adatok tükrében).

A fenti lista rendkívül vérszegény, főként ahhoz a célhoz viszonyítva, miszerint fel kell gyorsítani a felzárkózásunkat. Nem tudni, hogy azért ilyen szegényes a kormányzati cselekvési terv, mert nem tudják, mit kellene tenniük, vagy, mert tudják, de nem akarják elárulni az elképzeléseket.

A vázolt növekedési pálya paramétereit a következő táblázatokban foglaljuk össze.

1. táblázat

A gazdasági növekedés összetevői

(előző év = 100 %)

Megnevezés	2014	2015	2016	2017	2018
Háztartások fogyasztási kiadása	101,7	102,9	103,6	102,7	102,5

¹³ A két héttel később bemutatott 2016. évi költségvetésben már 70 milliárd forintos többlet szerepelt.

¹⁴ Ezzel ellentétesen nyilatkozott Orbán Gábor az NGM államtitkára a Magyar Narancs május 28-i számában: „Hátravan még a közműadó, amely az utolsó olyan adó, amellyel véleményem szerint feladata lesz még a kormánynak. Amint a költségvetés helyzete erre lehetőséget ad, át kellene gondolni a közműadó szerkezetét.”

Bruttó állóeszköz-felhalmozás	111,7	105,8	99,1	106,4	105,1
Áru- és szolgáltatás export	108,7	107,5	107,4	107,1	107,0
Áru- és szolgáltatás import	110,0	107,7	107,1	107,5	107,2
GDP	103,6	103,1	102,5	103,1	102,9

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2015. április

A következő négy év alatt évi átlagban 2,9 százalékos növekedést prognosztizálnak, amit kissé föltervezettnek tartunk. Az idei dinamikát 2,5 százalékról felemelték 3,1 százalékra; a brüsszeli prognózis 2,8 százalék¹⁵. A fogyasztás „kilövését” a banki elszámolásokból származó jövedelemtöbbletekre és a reáljövedelmek emelkedésére alapozzák – az ismét felültervezett inflációhoz igazított nominális jövedelem-kiáramlás alapján. Az utóbbit helytállóan tartjuk, az előbbihez azonban túlzott reményeket fűznek. A beruházások tervezésénél a program egyetlen szóval sem említi a leállított fejlesztéseket, ill. az unió által felfüggesztett kifizetések várható hatását.

Jövőre mindenképpen esik az ütem – a kormány szerint a beruházások miatt, mert ekkor már csak az új uniós ciklus forrásai lesznek igénybe vehetők. Szerintünk ezt a fogyasztási ütem erősödése nem tudja csillapítani, mert annak nem lesz forrása. A banki elszámolás fogyasztás-gerjesztő hatása az első félévben kifut, s ugyanez lesz a helyzet a rendvédelmiek béremelésével is, a kormánytisztviselők bérnövelése pedig csak a második félévben lép be. Az egy százalékpontos szja-csökkentés inkább a magas jövedelműeknek kedvez, akiknek azonban a vásárlási hajlandósága ezáltal nem fog felpörögni. Brüsszel 2016-ra 2,2 százalékos GDP-többlettel számolt.

Az valószínűsíthető, hogy jó külső feltételek mentén 2017-ben az előző évinél magasabb dinamika rajzolódik ki - tényezőinek bemutatásával a program adósmaradt -, de az már kevésbé, hogy épp a választások évére hülne le a GDP dinamikája. Ennek okáról sem kapunk az anyagból felvilágosítást.

2. táblázat

Munkaerő-piaci jellemzők

Megnevezés	2014	2015	2016	2017	2018
Foglalkoztatottak száma, előző év = 100 %	105,4	102,1	102,1	101,8	101,7
Foglalkoztatottak száma (15-64	4069,9	4155,4	4242,7	4319,1	4392,5

¹⁵ Az IMF 2015 májusában 2,7 százalékot prognosztizált.

év)					
Munkanélküliség rátája	7,8	6,9	6,2	5,8	5,5

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2015. április

A foglalkoztatás bővülésére jelzett pályát eltúlzottnak tartjuk. A továbbra is kiszámíthatatlan feltételű gazdasági környezetben nem látunk esélyt arra, hogy négy év múltán megközelítsük a rendszerváltás előtti foglalkoztatási létszámot. Az anyag a következő „kemény” érvrendszerrel támasztja alá a munkaerő-piac rendeződését: „A már beindult kedvező munkaerő-piaci folyamatok várhatóan az előrejelzési horizonton is fennmaradnak, amelynek eredményeként tovább növekvő foglalkoztatás, valamint 7% alá csökkenő munkanélküliségi ráta prognosztizálható. A foglalkoztatottak számának emelkedése egyfelől – a konjunktúra élénkülésével párhuzamosan – a versenyszektorban megnövekvő munkakereslet, másfelől a folyamatosan bővülő közfoglalkoztatási programok hatására realizálódhat.”

Szó nincs a külföldre ideiglenesen és/vagy tartósan távozottakról, mintha ez a jelenség nem létezne. Ha a munkanélküliség rátája csökkeni fog, abban meghatározó szerepet fog játszani a „segély helyett munkát” program, amely a közfoglalkoztatás kiterjesztése által virtuálisan javítja a munkaerő-piaci helyzetet. A munkanélküliség rátájának lefelé menő trendjével szemben – és erre nincs magyarázat – 2020-ra az anyag készítői 8,4 százalékos rátát prognosztizálnak (a két évvel korábbi 5,5 százalékkal szemben).

3. táblázat

Egyensúlyi mutatók

Megnevezés	2014	2015	2016	2017	2018
Fogyasztói infláció	-0,2	0	1,6	2,5	3,0
Államháztartás hiánya a GDP %-ban	2,6	2,4	2,0	1,7	1,6
Államadósság-ráta	76,9	74,9	73,9	71,3	68,9

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2015. április

Az inflációs pályát reálisnak tartjuk, az államháztartási deficitcsökkentést ambiciózusnak, s hasonlóképp az államadósság rátájának mérséklését. E két utóbbi mutató javulásának prognózisánál a lehető legjobb feltételekből indultak ki, aminek a teljesülése erősen kétséges. Különösen azért, mert a cikluson belül belép a paksi beruházás, aminek

hiány- és adósságnövelő hatása lesz – erről azonban a program írói megfélekedtek (vagy már tudnak valamit).

A HVG-ben Farkas Zoltán úgy minősítette a programot, mint amely öndicséretéről és önelégültségről árulkodik. „Összességében... mintha Magyarország rendületlenül törne előre, és nem léteznének olyan kormányzati akciók – például a jövedelmek és magánvagyonok önkényes újraosztása, az államosítások, a hatalmi beavatkozások az üzleti szférába -, amelyek az uniós értékrend alapjait sértik.”¹⁶ Értékelésével egyetértünk.

7. A 2016-os költségvetés

A kormány már korábban jelezte, hogy a 2016-ra szóló költségvetést ebben az évben a törvényben megszabott szeptember 30-i határidő előtt, már tavasszal beadja. Az eredeti tervekhez képest igaz két héttel később, de végül is április 30-án Kövér László átvette a parlamentben a törvénytervezetet, annak kiegészítő, 2019-ig szóló kitekintését május 22-én terjesztették be. Az előterjesztést a kabinet még a tavaszi ülészakon el akarja fogadtatni arra való hivatkozással, hogy így kiszámíthatóvá válik a gazdaságpolitika. A korai betérjesztés valódi okát nem ismerjük¹⁷, azt viszont biztos állíthatjuk, hogy a júniusi szavazás által semmivel sem lesz megbízhatóbb a kormányzati politika, hiszen a költségvetés számos bizonytalansági tényezővel nem tud számot vetni (alapvetően például azzal, hogy miként alakul a bázis, a 2015-ös esztendő), ami miatt a későbbiekben módosítani kell majd a költségvetést. Ez történt 2012-ben is, amikor a júniusban elfogadott költségvetésre az év végén megszavazottban a fő számok tekintetében nem lehetett ráismerni.

De maga a költségvetési tervezet cáfolja a kiszámítható gazdaságpolitikát, amikor a korábban tett fogadkozások ellenére nem vezeti ki, hanem véglegesíti a dohánytermelők különadóját. A tervezethez kapcsolt 2019-ig szóló kitekintésben pedig – mint ahogy erre majd a későbbiekben rámutatunk –, számos vonatkozásban más elképzelések olvashatók ki a korábban bejelentettekhez képest. Egy politikailag irányított gazdaságban, mint amilyené a magyar gazdaságot tették, ahol nem lehet maradéktalanul a piacgazdaság törvényszerűségeivel számolni, nem is lehet kiszámítható gazdaságpolitikát várni, hiszen azt a mindenkori aktuális politikai széljárást követő kormányzati döntések határozzák meg.

¹⁶ Hiányjegyzék, HVG, 2015. május 9.

¹⁷ A Csillag-Mihályi szerzőpáros „villámháborúnak” nevezi az idő előtti költségvetési javaslatot, aminek okát a kormányzat körül felgyűlt problémákról való figyelemeltérésben vélelmezték. (És. 1915. június 5.)

Már májusban kirajzolódott két bizonytalanság, egyfelől a reklámadó még mindig nem rögzített mértéke, másfelől, hogy a két héttel korábban benyújtott konvergencia-programban a kormány 2016-ra 73,9 százalékos államadósság-rátát vállalt fel, a költségvetési tervezetben ennél szigorúbb, nagyobb faragást megcélzó 73,3 százalékot szerepeltet.

Az előterjesztés átláthatósága a korábbiakhoz képest semmit sem javult, sőt, ezúttal még halványan sem derengenek fel a bázis várható adatai. A viszonyítási alap így a 2015. évi előterjesztés, vagyis azt feltételezik, hogy a 2014 végén prognosztizált előirányzatok teljesülni fognak. Ez a felfogás egyébként megfelel a konvergencia-programban is megtalálhatónak, amely a közelmúltat (2014-t, és 2015-t) egyenes vonalban véli kiterjeszhetőnek, kivethetőnek 2016-ra és tovább. Sebtében összehozott törvénytervezetre utal például az, hogy a nominális GDP nagyságát 2015-re hol 33.646 milliárd forintban határozzák meg, hol meg 33.228 milliárd forintban. A kettő közti 418 milliárd forint nem képez akkora különbséget, hogy az megváltoztatná a relatív mutatókat (államháztartási hiány és államadósság ráta). Viszont az alacsonyabb bázison képzett 2016. évi nominális GDP 432 milliárd forinttal kisebb a törvénytervezetbelinél (35.188 md.). Ha 2016-ra a 35.188 milliárd forintos GDP újraosztásáról rendelkeztek, akkor – minden mást változatlanul tekintve – kb. 200 milliárd forintos túlelosztást tartalmaz a 2016-ra szóló előterjesztés.

A növekedési pályát 2015-re az általános árszínvonal oldaláról tartjuk túlzottnak, amikor a GDP-deflátort 102,3 százalékban határozták meg, hiszen a fogyasztásban nincs infláció, a termelésben pedig masszív defláció mutatkozik.¹⁸ 2016-ra a növekedés dinamikája vélhetően alacsonyabb lesz a tervezett 2,5 százaléknál¹⁹, viszont a GDP deflátor megmagasabb, mert a költségvetésben szereplő 1,6 százalékos inflációnál vélelmezhetően nagyobb drágulás fog bekövetkezni. Ezúttal a tervezet készítői éltek az alátervezett infláció jótékony költségvetési hatásával, viszont emiatt a reáljövedelmek emelkedése és a reálfogyasztás (meg az ebből származó bevételek) el fognak maradni az előirányzottaktól.

7. 1. A törvénytervezet szemlélete, a költségvetés fő céljai

¹⁸ A 2014-re kialakított 103,1 százalékkal sem értettünk egyet, a KSH-t azonban nem lehetett jobb belátásra bírni. Sőt, pert indított a kérdést feszegető HVG-vel szemben.

¹⁹ Főként a háztartások fogyasztási kiadásainak 3,6 százalékra való felpörgését véljük túlzottnak, mert a dinamika erősödését sem a feltételezhető jövedelmi, sem a megtakarítási kondíciók nem támasztják alá. A beruházásoknál viszont a prognózisbeli 0,9 százaléknál nagyobb visszaesést vélelmezünk.

A költségvetéshez kapcsolódó általános indoklás szöveges részét teljes egészében politikai racionalitás hatja át, ami a múlt és a jövő megítélésében tükröződik. A múlt – amennyiben az a szocialista kormányzásra vonatkozik – tévutat jelentett, amely a gazdasági összeomlás fenyegetéséig vitte az országot. A 2010-től formálódott múlt azonban 2010-11-ben konszolidációt jelentett, amit 2012-ben és 2013-ban gazdasági stabilizáció követett, 2014 és 2015 pedig a növekedési fordulat éveit mutatják. 2016-tól viszont új korszak következik, amikor „mindenki léphet egyet előre”. E túlon túl is leegyszerűsített politikai gazdasági értékelésnek azonban éppen úgy nincs köze a valóságos történésekhez, mint amiként annak idején a szocialista pártkongresszusok értékelték az eredményeket. (Ennek a bizonyítására azonban ezúttal – terjedelmi és műfaji okokból – nincs lehetőségünk.)

A dokumentum „az adócsökkentés költségvetésének” nevezi magát, amely „a polgári Magyarország megteremtésének legfontosabb tartópillére”. Ez a tartópillér pedig abból a 330-400 milliárd forintos adóbevételi többletből ered, ami a 2,5 százalékos 2016. évi növekedésből származik, valamint az előző évinél kb. 60 milliárd forinttal kisebb kamatkiadásból. E két tényező alkotja „Magyarország felzárkózásának forrását”, amit az ország „jövőjébe tett befektetésként” kell tekintenünk – olvashatjuk a „gazdasági” indoklás preambulumban.

A 2016. évi költségvetésnek három fő célja van:

- a növekedés támogatása (ám ennek kevésbé látszanak az eszközei),
- a hiány 3 százalék alatt tartása, és hogy a strukturális hiány összhangban legyen a kitűzött, 1,7 százalékos középtávú hiánycéllal; a terv az ESA 2010 szerint: 2 % (a pénzforgalmi személetben számított hiány a 2015. évi 902,4 milliárdról 785,6 milliárdra csökken);
- a hiány nagysága biztosítsa az alaptörvényben lefektetett elvet: az államadósság rátájának mérséklődését (a terv a 2015 végére tervezett 72,8 százalékról 71,8 százalékra lemenni, azaz 24.493,1 milliárdról csak 25.252,8 milliárdra növekedni a nominális értéknek²⁰).

Az utóbbi két célnak a bemutatott költségvetés – papíron – eleget is tesz, s a megemelt tartalékokkal láthatóan a kormány arra törekszik, hogy elkerülje a túlzott deficit-eljárás alá vételből adódó uniós forrás-megvonást. Ám a költségvetés két ponton ellentétes a Stabilitási törvényben lefektetettekkel:

²⁰ A konvergencia-programban 2015-re erősödő forintárfolyammal számoltak, a 2014. évi 308,7 forint/euróval szemben 304,7 forinttal, 2016-ra pedig 303,7 forinttal. a költségvetést 2016-ra 308 forintos árfolyammal állították össze.

- az államadósság kevésbé csökken annál, mint amit a 2016-tól alkalmazandó képlet megszab²¹,
- a törvény szerint 2016-tól már egységes társasági adónak kellene érvényesülnie, ám ezt a szabályt a költségvetés készítői nem tartották be.²²

A 2016. évi költségvetés főbb célkitűzései a következők:

- A lakosság adóterheinek mérséklése: személyi jövedelemadó kulcsának 1 %-pontos csökkentésével (124 md), a kétgyermekes családok családi adókedvezményének növelésével (15 md), a sertés tökehús áfájának 5 %-ra való visszavágásával (25 md), az állami rezsicsökkentéssel, azaz bizonyos illetékek mérséklésével, kiiktatásával (10 md).²³

- Béremelések: folytatódik a pedagógus életpálya, valamint a rend- és honvédelmi életpálya szerinti bérnövelés; az év második felében megkezdődik a kormánytisztviselői életpályamodell szerinti bérfejlesztés. Az egészségügyben nem lesz béremelés, de a költségvetés – ígérete szerint – fedezetet ad arra, hogy a 2012-2013. évi béremelések összege is alapját képezze a mozgóbéreknek, így az ügyeleti, készenléti díjnak, műszakpótléknak.

- A „segély helyett munkát” elv érvényesítése: 70 milliárd forinttal megemelik a Start munkaprogram keretét (340 milliárdra), amiből 240 ezer közmunkást lehet majd foglalkoztatni. (2014-ben, a választások évében 183 ezer volt).

- A pénzügyi szervezetek különadójának csökkentése (60 md) – az EBRD-vel és az Erste Bankkal kötött szerződés alapján.

- Maximális forrásfelhasználás az európai uniós programoknál, amit az uniós támogatások elosztásának átszervezése szolgál. Kiemelt gazdasági fejlesztési célirányok: járműipar, elektronikai ipar, logisztika, egészségipar, turizmus, élelmiszeripar. A

²¹ Az államadósság nominális növekménye nem lehet nagyobb, mint az inflációból kivont reál GDP-emelkedés fele. A megadott paraméterek szerint ez 0,3 százalékpont lehetne, ám a betervezett költségvetés 2,3 százalékpontos emelkedést jelzett. Ebből következően az államháztartásban több mint 700 milliárd forintos megszorítást kellene eszközölni, ami megfojtaná a növekedést. Miután erre a Költségvetési Tanács is felhívta a figyelmet, a kormány úgy módosított ezen az eleve rossz képleten, hogy azt csak 3 százalékos GDP és infláció fölött kell alkalmazni.

²² És a tekintetből láthatóan a továbbiakban (2019-ig) sem kívánják betartani. A javaslat 2020-ra való eltolásról szól.

²³ Ehhez nevelésesen kis összegű eljárási összegeket javasolnak eltörölni, amelyről társadalmi konzultációt is lehet folytatni. A bemutatott 9 javaslatból négyet lehet kiválasztani és egy ötödiket tetszés szerint beírni. Ez nem más, mint látszatpolitizálás: mintha az emberek érdekeit kívánná követni a kormány. Lényegében ez lett abból a bürokrácia-csökkentő programból, amelyet még a második Orbán-kormány 2010-ben több száz milliárd forintra becsülten megígért. Az állami rezsicsökkentés szószólója Lázár János. Nem mellesleg a bemutatott költségvetés 2016-ra a 2015. évinél 1,4 százalékos lakossági illetékbevételel-emelkedéssel számol.

korábbiakkal ellentétben a megyék és a megyei jogú városok előre meghatározott fejlesztési forráskerettel rendelkeznek, amire programot dolgoznak ki.²⁴

- Az exportáló KKV-k hitelfelvételi lehetőségeinek bővítése.
- A nyugdíjkiadások és egyes jövedelempótló ellátások reálértékének megőrzése.

A felsorolt célok mindegyikével – külön-külön – egyet lehet érteni, csak az egészben nem tükröződik az az erő, amely a növekedést és az elsődleges foglalkoztatás-bővülést érdemben serkentené. Összességében az látszik kirajzolódni, mintha választási évre készülne a kormány, ezért udvarolni akar a háztartásoknak. Ezzel a növekedés leggyengébb hajtóerejét, a lakosság fogyasztását serkenti, ami az importszámlát is megterheli, vagyis nem a hosszabb távon is fenntartható magas dinamika felé tolja a magyar gazdaságot a 2016. évi a költségvetés. És ekkor még nem szóltunk arról, hogy a személyi jövedelemadó-rendszerbeli változások – amelyek révén a legnagyobb kiengedés történik a költségvetésben - a belföldi fogyasztásuk bővítésére kevésbé képes rétegeknek kedveznek: ott marad a legtöbb jövedelem, ahol kicsi a fogyasztásbővítés mozgástere. Emellett tovább épül a közmunkások foglalkoztatásának kiterjesztésével az a zsákutcás modell, amely egyrészt nagyon drága, egyre drágább, másrészt nem vezet át az elsődleges munkapiacra. Nem véletlenül szorgalmazza évek óta Brüsszel és az IMF is az aktív munkaerő-piaci eszközök hatékonyabb felhasználását (pl. oktatásra).

A kormány által prioritásként kezelt főbb területek:

1. A családok helyzetének javítása
2. Munkahelyteremtés, rászorulókat támogatása (az utóbbin belül 2016-ban a teljes alsótagozatban ingyenes lesz a tankönyv, a hit- és erkölcsoktatás tankönyvei pedig teljes egészében, és bővül a kisgyermeket ellátó intézményekben a térítésmentes étkeztetés lehetősége, amihez összesen 11,4 milliárd forinttal járul hozzá a kormány).
3. Életpályaprogramok, béremelések.
4. Uniós programok - hatékonyabb forrásfelhasználással.

A felsorolt prioritásokhoz kapcsolt eszközökről a korábbiakban szóltunk.

²⁴ Feltételezhetően Orbán Viktor 2015 tavaszi országjárása ehhez kapcsolódik, vagyis a mások pénzét osztogatja szét.

7. 2. Az államadósság tervezett finanszírozása 2016-ban

Az államadósság-kezelési stratégiának 2016-ban is változatlanul három célja van: az adósságráta mérséklése²⁵, a devizaadósság arányának csökkentése és a lakosság finanszírozásának bővítése, beleértve a lakossági állampapírok futamidejének növelését is. Ezek az elvek költségvetési és ország-finanszírozási szempontból előnyösek, viszont a költségvetési forrásigény fokozott rátelepülése a lakossági megtakarításokra szűkíti a piaci növekedési forrásokat.

2016-ban több mint kétszerese lesz a lejáró devizaadósság a 2015. évinek. Ez a következőkből adódik össze:

- 1,5 milliárd euró belföldi devizakötvény,
- 1,7 milliárd euró külföldi devizakötvény,
- 1,5 milliárd euró törlesztése az Európai Bizottság felé, ez a 2008-ban felvett hitel utolsó részlete,
- 0,8 milliárd euró egyéb projektfinanszírozó hitel törlesztése.

Az 5,5 milliárd eurós lejáró hitel megújításánál a kabinet számít a lakossági kötvényjegyzésekre és a letelepedési államkötvények vásárlóira²⁶. Ám ezen kívül is ki kell lépni a nemzetközi piacokra – ellentétben 2015-tel, amikor ez megúszhatónak tűnik. Ezért is fontos a kormány számára nemzetközi hitelminősítők felminősítése, ami azonban valószínűsíthetően az év második feléig várhat magára.

7. 3. Amit a költségvetésből ki lehet venni

1. Sajnálatos módon csak a pénzforgalmi egyenleg elemezhető, a brüsszeli elszámolás szerinti ESA 10-et nem mutatja be részletesen a tervezet. Eszerint az államháztartás GDP arányos egyenlege 0,5 százalékponttal csökken 2015-höz képest (mindig a tervezettet kell érteni a 2015. évi

²⁵ 2016-ban már belép az az uniós kötelezettség, hogy az államadósság-ráta legalább a 60 százalékos maastrichti kritérium feletti érték 20 százalékkal csökkenjen.

²⁶ Ennek összege 300 ezer euró, amit hat, a magyar állammal szerződött forgalmazótól lehet megvásárolni, amely egy közbeiktatott szerv az ÁKK-hoz (közülük öt adóparadicsomban van) - meghatározott országok állampolgárainak. A forgalmazást és feltételeit Rogán Antal határozta meg (pályázatás nem volt). A 2013 őszi indulás óta 2469 ilyen kérelem futott be, a forgalmazók – becslések szerint – 100 millió eurót tettek zsebre. Az értékjegyek kereslete ebben az évben visszaesett, valószínűsíthető, hogy az idegenellenes hadjárat sem tesz jót a keresletnek.

számok alatt). A javulás négyötöde a kamategyenleg zsugorodásából következik, az elsődleges egyenleg aktívuma csupán 0,1 százalékkal nőtt. Vagyis minimális megszorítás van az államháztartásban, és az is az Elkülönített állami alapoknál, a szociális kiadások megfaragása következtében. A deficit csökkenésénél maximális mértékben számoltak azzal, hogy tovább javul a finanszírozás kamatkörnyezete. Ez utóbbi meglehetősen optimista feltételezés, hiszen azt valószínűsíti, hogy a várható FED kamatemelés ellenére bővül a magyar papírok kereslete. Ehhez mindössze az ECB likviditásteremtő politikája járulhat hozzá, amely azonban 2016-ban már korlátos lesz. De e feltételezésben benne van az is, hogy a hitelminősítőktől jobb besorolást kapunk, amire esetleg 2015 vége felé sor kerülhet. Ám addigra a piac már beárazza ezt a bizonyítványt. A finanszírozhatóság szempontjából semmi esetre sem biztató az az ideai fejlemény, miszerint a külföldiek kezén lévő eszközállomány 20 százalékkal csökkent az eladások következtében. A külföldi tulajdonosok nemcsak a magyar állampapírok egy részétől váltak meg, hanem részvényeikből is értékesítettek.

Össességében azt állíthatjuk, hogy a deficitcsökkentő pályára felrajzolt prognózis bizonytalan, és választási évekre emlékeztet. Igaz, bizonyos rétegek helyzete – a szociális megszorítások következtében – romlik, de az ő szavazataikkal a kormány egyébként sem számol.

2. A centralizáció mértékét is csak a pénzforgalmi (nem konszolidált) adatok alapján tudjuk kimutatni.

4. táblázat

**Centralizációs ráták
a GDP százalékában**

Mutatók	2015		2016
	33.228 md GDP	33.646 md GDP	
Államháztartás összes bevétele	56,5	55,8	51,9
Központi alrendszer bevétele	49,1	48,5	44,9
Központi költségvetés bevétele	32,7	32,4	28,9
Adó- és járulékbévételek	34,9	34,5	34,3

Adóbevételek	22,6	22,3	21,9
--------------	------	------	------

Forrás: 2016. évi költségvetési előterjesztés

Mint említettük, az előterjesztésben kétféle GDP adatot szerepeltetnek 2015-re, ezt a különbséget tartalmazza táblázatunk is.

A táblázatból a következőket olvashatjuk ki:

- Első ránézésre jelentős zsugorodás olvasható ki a jövedelemcentralizáció tekintetében. Ám minél közelebb kerülünk az adóterhelésekhez, annál kisebbre csökken a két esztendő közötti különbség.
- Az államháztartás továbbra is a GDP több mint felét centralizálja, ami jelentős hátrányt jelent kelet-közép-európai versenytársainkhoz képest, ahol ez a mutató 40 százalék közelében alakul.
- Az adó- és járulékbévételek aránya tizedszázad-százalékpontokkal mérséklődik csak, emiatt több mint fellengzősség a 2016. évi költségvetést az adócsökkentés költségvetésének nevezni.
- A bevételeket részleteiben nézve azt látjuk, hogy bár az államháztartás összes bevétele 2,7 százalékkal csökken 2015-höz képest, ez eminensen a felhalmozási célú befizetések zsugorodásának köszönhető, ami mögött a mérsékeltebb uniós forrásbevételek jelennek meg. Az ún. közhatalmi jellegű bevételek ezzel szemben nőnek, így a jövedelemadók (1%), a szociális hozzájárulási adó és járulékok (6,2%), a vagyoni típusú adók (5,2%), a termékek és szolgáltatások adói (2,5 %), és az egyéb közhatalmi bevételek (23,5 %). Vagyis nincs szó sem a fogyasztást, sem a termelést érdemben kedvezményező adórendszerbeli változásokról.
- Összességében a bevételi oldalon nem találunk befektető-barát intézkedéseket, sőt, maradnak a versenytorzító különadók, a foglalkoztatást sújtó elvonások, és marad a bizonytalanság az elvonásokat illetően. A kormány ezzel a költségvetéssel sem tudja megbízhatóságát, szavahihetőségét bizonyítani, hiszen ugyan csökken a bankadó, de a brókerbotrányok következményeinek bankokra való rálőcsölésével a pénzügyintézetek hitelezési képessége nem javul. A kabinet néhány tízmilliárd forintot sem volt hajlandó beáldozni azért, hogy állja adott szavát a dohányipari cégekkel

szemben, a reklámadó-bevételeket pedig több mint 60 százalékkal megemelte ahhoz képest, hogy a csökkentésüket helyezte kilátásba.

3. Az államháztartás konszolidált kiadásai 0,3 százalékkal csökkennek 2016-ra (pénzforgalmi szemléletben), és a GDP arányában is mérséklődnek 45,4 százalékra a 2015. évi 47,6 vagy 48,3 százalékról. E helyesnek vélhető általános tendencia háttérében azonban - távlatos kitekintésben - kedvezőtlen arányváltozások húzódnak meg.

5. táblázat

Az államháztartás konszolidált kiadásainak alakulása

Megnevezés	Megoszlás, %		2016/2015, %
	2015	2016	
Kiadások	100,0	100,0	99,7
<i>Működési kiadások</i>	85,81	89,2	103,4
Személyi juttatások	14,74	16,02	108,3
Munkaadók bérterhei	3,83	4,17	108,5
Ellátottak pénzbeli juttatásai	28,20	28,20	99,7
Dologi kiadások	19,25	18,92	98,0
<i>Felhalmozási kiadások</i>	14,19	10,98	77,2
Beruházások	5,81	4,99	85,6
GDP	33 228 md Ft	35 188 md Ft	105,9

Forrás: 2016. évi költségvetési előterjesztés

Az. 5. táblázatból a következőket olvashatjuk ki:

- A kiadások (GDP arányában is) csökkenése nem utal tartós költségvetési konszolidációra, sőt! Azok ugyanis a felhalmozási, ezen belül a beruházási költségek visszaszorítása miatt mérséklődnek, ami nem segíti a hosszabb távú GDP-gyarapodást. A működési költségek emelkedésén belül a személyi jellegűek, és a hozzájuk tartozó terhek a nominális GDP-nél is gyorsabban emelkednek – pontosan ugyanúgy, mintha 2016-ban választásokra készülne a kormány.
- Figyelemre méltó ugyanakkor az is, hogy folytatódik a dologi kiadásokkal való spórolás, ami már eddig is megnehezítette a költségvetési szervek működését.

- Az ellátottak pénzbeli juttatásának zsugorodása a szociális kiadások visszavágásával van összefüggésben.

Az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásait tekintve a következő tendenciákat vehetjük ki:

- Az állami működési funkciókra tervezett költségek a GDP-t is jóval meghaladó mértékben emelkedik, 9,3 százalékkal, ami az erős államapparátus megteremtéséhez kell. Ezen belül is kiemelkedő mértékben nőnek a rend- és közvédelemre fordítandók (18,5 %), és a védelmi kiadások (21,1 %). (Az idesorolt alapvető kutatások támogatása azonban csökken.)
- A jóléti funkciókra folyósítandó összegek nominálisan lényegében változatlanok. Vonatkozik ez az oktatásra és az egészségügyre is. Az előbbin belül visszavágják az egyéb oktatásra szánt kiadásokat, az utóbbinál a kórházak finanszírozását. A lakásügyekre, a települési és közösségi tevékenységekre, szolgáltatásokra fordítandó kiadások határozottan csökkennek (92,4 %). A társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások csak azért emelkednek némileg (100,9%), mert a nyugdíjakat 1,6 százalékkal valorizálják. Ezen a kiadáscsoporton belül, tehát ahol a szociális kiadásokat számolják el, mindenütt alacsonyabb a 2016. évi előirányzat a 2015. évinél (munkanélküli ellátások, családi pótlékok, gyerekeknek járó juttatások, egyéb szociális támogatások, táppénz, rokkantsági juttatások stb.).
- A gazdasági funkciók finanszírozására az előző évinél 12 százalékkal kevesebbet terveznek elkölteni, ezen belül jelentősen zuhan a mezőgazdaság támogatása, nyilván az uniós forrásokkal való helycsere okán. A közlekedési támogatások az egyéb közlekedés finanszírozásának jelentős zsugorodása miatt esnek, egyébként folytatódnak a vasúti és közúti fejlesztések és a távközlés is nagyobb támogatást kap. Ám rendkívül sokat elárul a Fidesz filozófiájáról, hogy a környezetvédelmi kiadásokat mintegy 30 százalékkal faragták meg – nominálisan.
- A sport és szabadidős tevékenységek, szolgáltatások soron mérséklődik valamelyest a kiadások összege (97,8%), mert a nagy stadionépítkezések már az elmúlt években igen magasra tornázták a bázist, ezek 2016-ban már visszahúzódóban lesznek.

A jelzett kiadási szerkezetváltozásokból összességében az olvasható ki, hogy a kormány valóban tartja a „Folytatjuk” szóval megjelölt programot, amely a deficitcsökkentés feladatát – a kamatszolgálat vélelmezett esésén (94,7%) túl – rövid távon a szociális és környezetvédelmi kiadások határozott megfaragásával, hosszabb távon az oktatásra és egészségügyre költött költségek növekedésének visszafogásával oldja meg – a kiadási oldalon. A bevételin pedig a beragasztott különadók segítségével. Ez a politika távlatosan a természeti és társadalmi környezet leépüléséhez, a környező országokhoz képest pedig versenyképességünk romlásához vezet.

7. 4. A 2019-ig szóló költségvetési kitekintésről

A kormány többhetes késéssel mutatta be a 2016. évi költségvetési előterjesztéshez kötelezően hozzátartozó hároméves kitekintést, amiből nem nehéz arra következtetni, hogy a 2016. évi terv nem egy hosszabb távú elképzelés részeként fogalmazódott meg, hanem 2016-hoz hozzákapcsoltak valamit. A gazdasági alapvetésre vonatkozó prognózis lényegében megegyezik a 2018-ig szóló konvergencia-programban lefektetettekkel, a 2019-es évet pedig hozzábiggyesztették.

Az egész prognózis arra épül, hogy egyre kedvezőbb növekedési mutatókat fog produkálni a magyar gazdaság, csökkenő munkanélküliség, max. 3 százalékgig emelkedő infláció és mérséklődő államháztartási deficitráta mellett. 2019-re a potenciális növekedési ráta eléri a 2 százalékot – javarészt a termelékenység javulásának köszönhetően -, a nominális GDP meghaladja a 41 ezer milliárd forintot, a beruházási ráta 22 százalék közelében stabilizálódik. Nem érdemes sokat foglalkozni ezzel az álommal, ami jó volna, ha beteljesülne, csupán néhány figyelmet érdemlő fejleményt említünk meg.

1. Az elmúlt évben még az fogalmazódott meg, hogy évről évre egyre növekvő fejlesztési tartalékot képeznek a költségvetésben, amely 2018-ban tetőzik, és a nagy adócsökkentés fedezete lesz. Erről ma már nincs szó. Az Országvédelmi és Adócsökkentési és Fejlesztési alap ugyan a 2016. évi 100 milliárdról (ekkor ez csak tartalékul szolgál) 2019-re 350 milliárdra nő, amiből az tűnik ki, hogy az egy évvel ezelőttinek csak a harmadát szánják adócsökkentésre.
2. Az adócsökkentés egyébként is elakad 2016-ban, a továbbiakra nézve nincs szó sem egykulcsos társasági adóról, sem egyszámjegyű személyi jövedelemadókulcsról. A különadók is maradnak. A bankadó ugyan csökken, de 2017 után már

nem mérséklődik – noha az EBRD-vel és az Erste bankkal kötött megállapodásban ennek az ellenkezője szerepel. Az energiaellátók jövedelemadója 2019-ig beáll a 2016-os szintre, akárcsak a közműadó. (Pontosabban az ezekből származó költségvetési bevétel.). A fogyasztáshoz kapcsolt adókból származó bevételek rendre emelkednek. Akárcsak a gazdálkodó szervek befizetései, ezen belül is eminensen a társasági adóból származó befizetés.

3. Folytatódik a szociális rendszer megszorítása: a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap nominálisan is zsugorodik, ezen belül legnagyobb mértékben a szociális támogatások összege. Folytatódik viszont a közmunkaprogram kiszélesítése, a Start munkaprogram 2018-ra 464 milliárd forintra hízhat, amivel közvetetten elismerik, hogy nem bíznak a növekedés felfutásával párhuzamosan bővülő, elsődleges munkapiacban.
 4. A tervezet szerint az önkormányzatok hiánya folyamatosan csökken, sőt 2018-tól teljesen meg is szűnik.
 5. GDP arányosan csökkennek a következő években az egészségügyre fordítható források.
 6. A versenyszférában évi 3,5-4 százalékos béremelkedést feltételeznek, amiből 1,5-2 százalékos reálkereset-növekedés lesz – és ez hajtja a fogyasztást. Feltűnő, hogy a választások évére a szociális hozzájárulási adók és járulékok összege megugrik, ami erőteljesebb bérkiáramlásra utal.
 7. Az előrejelzés szerint az államháztartás GDP-arányos hiánya 1,5 százalékra mérséklődik.
 8. Feltűnően emelkednek az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások. A 2015. évi 215 milliárd forintról 2019-re 681 milliárd forintra, ami az állami vagyon rapid kiterjesztésére utal. S egyben arra is, hogy a növekedésből származó bevételi többlet nagyobb részét az állami tulajdon gyarapítására kívánják fordítani. Ugyanakkor az állami vagyomból származó bevételek a 2015. évi 246 milliárd forintról 2019-re 78 milliárdra zsugorodnak. Ebből az vélelmezhető, hogy nem profitábilis állami befektetésekre törekszik a kormány, hanem – amit az előterjesztés fogalmaz – folytatódnak a kormány által meghirdetett gazdasági, energetikai, kulturális és sportberuházások.
-

Június 23-án a parlament elfogadta a jövő évi költségvetést. Több száz módosító javaslatot nyújtottak be hozzá. Az ellenzék a költségvetés kiáltó feszültségeit kívánta volna korrigáltatni²⁷ (egészségügy, oktatás, szociális szféra). A megszavazott módosításokkal viszont tovább nőtt a költségvetés kockázatossága, hiszen forrásul az Országvédelmi Alapból vettek el 30 milliárdot (a KT nem tiltakozott ellene), továbbá nem létező forrásokat osztottak el (ismeretlen privatizációs bevételeket). A kiadások közt plusz forrást adtak a nagyvállalatok támogatására, a sportra, a Ludovika Campusra, a külügynek új nagykövetségek létesítésére, az Operettszínháznak, az Orbán- kormány által létrehozott intézeteknek²⁸, valamint L. Simon László és Kósa Lajos helybéli ötleteire.

7. 5. A költségvetési törvényhez kapcsolódó sajátos kormányzati innovációk

A nemzetgazdasági miniszter a költségvetés benyújtását követően olyan javaslatokkal, törvénymódosításokkal élt, amelyekkel a kormány saját mozgásterét tágítja, miközben egyrészt korábbi kötelezettség-vállalásait felrúgja, másrészt tovább rontja a törvénytervezet átláthatóságát, nyomon-követhetőségét (láthatatlan ellensúlyok kikapcsolása).

1. Az adósságszabályt úgy módosították, hogy abban az évben, amikor a GDP növekedése vagy/és az infláció nem éri el a 3 százalékot, az adósságrátát csak 0,1 százalékkal kell csökkenteni. (Ezzel hihetetlen mértékben fellazították a Stabilitási törvényben általuk lefektetett, és eltértek az uniós követelménytől is.)
2. Az államadóság nominális számításba vételénél törölték azt az összeget, amelyet a magyar állam az uniós keretek terhére kifizetett, de Brüsszel még nem folyósított. Azaz a Brüsszellel szembeni követelés miatt keletkező hitelnövekedést nem kell figyelembe venni.
3. Ugyan be kell terjeszteni a középtávú költségvetést és finanszírozási tervet is, de annak adatait két évig titkosítják. Ezzel a középtávú stratégia bemutatása teljesen értelmét veszítette, akárha el sem készítenék (lehet, hogy ez a cél), csak nem világos, hogy viszonyul e titkosítási elképzelés a Brüsszelnek évenként megújítandó, szintén középtávú kitekintést tartalmazó konvergencia-programokhoz.

²⁷ A benyújtott 560 módosító 90 százalékát az ellenzék terjesztette elő. Az utóbbiak közül azonban csak egyetlen egyet, a 100 tagú cigányzenekar támogatásának növelését fogadták el.

²⁸ Így pl. a Nemzetstratégiai Intézet (Szász Jenő vezeti) ismét 1,3 milliárd forintot költhet senki által nem látott projektekre.

4. Tíz évig titkosítják a költségvetés tervezésekor keletkezett háttérszámításokat, tervezési adatokat. Ennek ugyanaz lehet az értelme, mint az előbbinek, hogy ti. ilyenek nem készülnek, vagy ha igen, a miattuk való égés elkerülhető.
5. A Stabilitási törvényben előírt egykulcsos társasági adónak a kötelezettségét 2016. január 1-ről 2020. január 1-jére helyezték át.

8. Gazdasági szabályozás politikai érdekek alapján

A 2010 óta regnáló Orbán-kormány – akárcsak más kormányok – gazdasági szabályozását politikai érdekek mentén alakította és alakítja. Másoktól azonban e tekintetben is különbözik e kabinet, mégpedig abban, hogy politikai érdekeinek fókuszában nem az általános jólét növelése áll, hanem csak az általa kiválasztottaké. Politikai támogatóinak előnyös helyzeteket teremt, ellenfeleivel szemben azonban gazdasági eszközök bevetésével is felveszi a harcot, s teszi mindezt a piaci szabályozás keresztülhúzásával, kiiktatásával, továbbá figyelmen kívül hagyva a másodlagos és hosszú távú hatásokat. E gyakorlat számos példájára korábbi elemzéseinkben ugyan már rámutattunk, 2015 első félévében azonban olyan mértékűvé sűrűsödött össze e probléma, hogy külön is szólnunk kell róla. Annál is inkább rögzítenünk kell a történéseket, mert az utóbbi időkben a kabinet már a látszatra sem adva hoz egyes érdekcsoportokat kedvező, illetve kedvezőtlen helyzetbe. A piacgazdaság és az unió szabályainak politikai érdekek szerinti áthágása nyílttá vált.

1. Elég információnk van annak feltételezéséhez, hogy 2010 júniusában a Fideszhez közelálló fiatal elemző/brokerügyletekben jártas közgazdászok nyomására dönt el az, hogy a munkaköltségek csökkentésére az egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszert vezessék be. Az említett kör már korábban is fájlalta, hogy hivatalosan megszerzett jövedelmét magas adókulcs sújtja, és javasolta – a tb-járulékok visszavágása helyett – az szja teher csökkentését. Ez Lovasberényben határozták el, 2010. június első napjaiban (a kormányprogram nem tartalmazta). Orbán Gábor, NGM államtitkár, amely e kör meghatározó tagja volt, nemrég egyik interjújában arra hivatkozott, hogy a kulcs visszavágására a teljesítmények ösztönzése miatt volt szükség, s nyilván ez motiválta a jövő évre vonatkozó további mérséklést is. Tény, hogy az állami adminisztrációból élő, jól kereső, fiatal réteg járt a legjobban az új rendszerrel,

ami kiegészült a gyerekek utáni adókedvezmények bevezetésével is. 2016-tól is lényegében ezt a kört támogatják a kétgyerekeseknek járó adókedvezmények növelésével is.

Am erre a szabályozásra még mondhatjuk, hogy szektor- és ágazatsemleges volt, de a következményeként előálló adókiesés pótlására bevezetett különadók formájában a kabinet már közvetlenül is kifejezte diszpreferenciáit: a bankokkal és a multinacionális cégekkel szembeni harcát.

2. A dohány-kiskereskedelem piaci újraosztására kialakított rendszer egyértelműen jelezte, hogy ebben az ágazatban kiknek kíván a kabinet előnyös üzleti lehetőségeket juttatni. Hogy ez meg is valósuljon, négyszeresére emelte a cigarettán elérhető kiskereskedelmi árrést, és folyamatosan bővítette a nemzeti trafikokban értékesíthető cikkek körét. A részleahló vagyonsztásról Hadházy Ákos, egykori fideszes, ma LMP-s képviselő szolgált bizonyítékokkal azon túlmenően, hogy 2013 nyarán másról sem szólt a közbeszéd.

3. Feleletül az USA-ba való beutazások kitiltásaira 2014 végén a kormány bejelentette, hogy a dohánygyárakra is egészségügyi hozzájárulást vet ki – az akkori ígérek szerint egy évre, átmenetileg -, amit mindenki Philip Morris törvényként értelmezett. Az elvonás ugyanis legnagyobb mértékben az amerikai céget érintette (kétharmadban, több mint 6 milliárd forintos tehernövekedéssel) különös tekintettel az erősen progresszív adótáblára... Annál is inkább, mert a később hozott könnyítések – az adott évi beruházások összegének egy része levonhatóvá vált az adóból – egyértelműen a magyar tulajdonú, már a trafikügyben Lázár Jánoshoz kapcsolt Continentált és a BAT-t (British American Tobacco) kedvezményezték. Az előbbinek csupán 47 millió forintos kötelezettsége keletkezett, és a BAT is nyert 2 milliárd forintot az eredeti adókivetéshez képest. Már akkor sejthető volt, hogy a továbbiakban is ők lesznek a kedvezményezettek.

4. Akkor, amikor múlt év végén a kabinet bejelentette, hogy a dohánytermékek nagykereskedését állami monopóliummá teszi, és azt 2015 folyamán koncesszióba adja, az iménti pontban megfogalmazott sejtés valósággá vált. 2015 júniusában valóban az említett két cég – pontosabban az általuk majd létrehozandó közös vállalkozás, amelyben a Continentálnak lesz többségi részesedése (51%) – szerezte meg, pályáztatás nélkül azt a piacot, amelyen szerény becslések szerint is évente 8-10 milliárd forint profitra lehet szert tenni – verseny- és rizikómentesen²⁹. A többi potenciális esélyes csak várta a megkeresést, a felkérést, a jelentkezés lehetőségét, miközben az említettekkel már tárgyaltak, és a tárgyalás

²⁹ Mielőtt az ügyleten a Gazdasági Versenyhivatal szólhatott volna az újabb monopólium létrehozása ellen, Orbán Viktor nemzetstratégiai fontosságúnak minősítette az Országos Dohányellátó Kft. létrehozását. Így az ügyletnek nem kellett a GVH véleményét kikérni.

végén igen alacsony koncessziós díj fejében megszerezték a piacot. 2015-ben mindössze 10 millió forintot, 2016-ban 100 milliót kell fizetniük, és ez 2021-ig 600 millió forintra emelkedik. Emellett extra finanszírozási lehetőséget is kaptak azzal, hogy nekik a trafikok az áru átvételét követően két héten belül fizetnek, ők viszont csak 60 nap után kötelesek a gyártók felé kiegyenlíteni számlájukat. Ezen kívül mentesültek az iparüzési adó fizetése alól. Lázár János arra hivatkozott, hogy más ajánlat nem futott be, a koncessziót kérők ezt az összeget ajánlották meg.³⁰ Az új, monopolhelyzetben lévő nagykereskedő cég megteheti, hogy a PM-t tovább szorongatja például azzal, hogy termékeit az elosztásnál diszpreferálja, ami teljesen logikus, hiszen saját gyártmányaiak előtérbe helyezése elemi érdekük. E konstrukció felállítása megengedhetetlen előnyt garantál a termelő-forgalmazó számára a többi termelővel szemben. Az üzletből kimaradtak bejelentették, hogy minden jogi eszközzel élni fognak a számukra súlyos versenyhátrányt eredményező rendszerrel szemben. Első lépésként három kimaradt dohánycég közös ajánlatot nyújtott be a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz azzal, hogy az elfogadott koncessziós díj tízszeresét hajlandók megfizetni. Ígéretet tettek ugyanakkor arra is, hogy növelik a kiskereskedők árát és ötszáz munkahelyet hoznak létre. Jogszabály ugyanis nem határozta le az ajánlattétel határidejét. A minisztérium azonban egyetlen napot követően visszautasította az ajánlatot, mindenféle szabálytalanságra hivatkozva, holott – mint Lázár Jánostól megtudtuk – az nem volt más, mint a korábbi nyerteseké, csak egy nullával nagyobb koncessziós díjfelajánlással.

A létrejött, novembertől működő dohány-nagykereskedő (3 millió forintos alaptőkével jegyezték be) alapító okirata szerint minden nyereséges évben kötelesek osztalékot fizetni (év közben is!), mégpedig a tulajdoni arányoktól merőben más megoszlásban: a 49 százalékos részesedésű BAT az osztalék negyedére számíthat csak.³¹ A Continentált, a kis magyar céget ilyen lépésekkel, trükkökkel sikerült olyan helyzetbe hozni, hogy ezután már tőle is kérhetnek valamit. Ez meg is történt, amikor 70 millió forint értékben bevásároltak az új kormány napilapba, a Napi gazdaságba.

5. A reklámadót a kormány – Varga Mihály meglepetésére is – a 2014. évi választási győzelem után hirdette meg akkor még úgy tudottan, hogy az RTL ellen, de később kiderült, hogy kapóra jött a Simicska Lajossal folytatott háborúban is. Ez egyértelmű büntető, bosszúból fogant adó volt, amelynek a legfelső kulcsát ráadásul 40-ről 50 százalékra emelték

³⁰ A Philip Morrisset azzal zárták ki az esélyesek közül, hogy előírták, azt csak olyan cég kaphatja meg, amely soha nem kapott 20 millió forintnál nagyobb fogyasztóvédelmi bírságot. A PM-nek pont ekkora büntetése volt. Igaz, a BAT-nak is volt ennél nagyobb kihágása, de ettől a közös vállalat létrehozásával – amely tiszta lappal indul – eltekintettek.

³¹ A BAT annak ellenére lett fal mellé állítva, hogy márciusban Láncki Tamást, a Századvég elemzőjét (Habony barátját és üzlettársát) tették meg a cég felügyelő-bizottságának elnökévé.

a 2014 novemberében a költségvetés benyújtása után. Az RTL német anyacégénél reklamált, és így Angela Merkel ez év eleji látogatása után a kormány – Brüsszelre hivatkozva – hajlott a módosításra. Azzal a feltétellel, hogy a kirótt adóösszeg nem csökkenhet (2015-re 6,6 milliárd forint). Az elfogadott változat szerint a reklámadó kétkulcsos, az alsó, nullakulcsos sávot azonban 500 millió forintról 100 millióra szállították le. E fölött egységesen 5,3 százalékos a kulcs, ami az unió legmagasabb értékéhez igazodik.

Az új mértékekkel leginkább az RTL és a TV2 lehet elégedett, viszont Simicska Lajosnak kb. háromszor annyit kell majd fizetnie. Az áruházláncok is megkapták a maguk extra büntetését, amennyiben az adó alapjává tették az ingyenes reklámújságokat, sőt a beltéri hirdetőanyagokat is.

6. A jövő évi adótörvények szerint a gyors nyereségnövekedést felmutató cégek két évre szóló növekedési adóhitelt vehetnek fel, ha előtte három évig átalakulás nélkül működtek, és adózás előtti nyereségüket egyik évről a másikra megötszörözték. Ezek a vállalkozások a nyereségnövekményre eső adót két éves haladékkal fizethetik be a költségvetésbe, de 70 százalékgig adókedvezményt is kaphatnak belőle, ha a hitel időtartama alatt további beruházásokat eszközölnek és bővítik a foglalkoztatást is. Nem kérdés, hogy mely cégek tartoznak majd ebbe a körbe, nyilván azok, akik Orbánék régi kedvencei, illetve Simicskáékkal szemben új kedvencenként debütálnak. Ez egy a közösség számlájára adott extra tökefelhalmozási támogatás (kérdéses, hogy mennyire Eu-konform).

7. Ebben a negyedévben jelentette be a kormány a Quaestor károsultak kivételezett kártalanítását is, amikor egyfelől a cég fiktív kötvényeire is kiterjesztették a BEVA védelmet, másfelől a 6 millió forintos felső kártalanítási határt 30 millió forintban határozták meg. A kivételes eljárásra pedig azért került sor – mint ahogy a közbeszéd tartja -, mert a károsultak közt rendkívül nagy arányban találhatók a kormánypártokhoz közeliek. Tarsoly Csabát, a cég egykori tulajdonosát a Fideszhez (Szijjártó Péterhez) erősen kötődő vállalkozóként tartották számon.

8. Május közepén a volt amerikai nagykövetség Eleni Tsakopoulos Kounalakis könyvéből ismertté vált részlet megvilágította, miként születtek (és születnek) Magyarországon a nagypénzekről szóló döntések. Megtudtuk, hogy Németh Lászlóné – aki a nagykövetségnek beszélt a munkájáról – elmondta, hogy „minden héten leült Orbánnal, átnézték a középítkezési projektek listáját, és eldöntötték, melyeknek legyen prioritása és *melyik pályázatok nyerjenek.*” (Kiemelés tőlem P.M.Z.) Május közepén ezt Orbán Viktor az RTL-nek így kommentálta: „Ez ma is így van, a folyamatnak ez a törvényes rendje, csak a miniszter személye változott.”

Itt az egykori fejlesztési miniszter (Simicska embere) olyat fecsegett ki, amit sejtettünk, de ilyen nyilvánvalóan nem tudtunk. Hogy ti. a 2012-ben felállított Nemzeti Fejlesztési Kabinet (NFK), melynek tagja volt még a gazdasági miniszter és Lázár János is, személyesen döntenek a nagy beruházások (1 milliárd fölött felettiek) lebonyolítóiról. A később nyilvánosságra hozott nyertes listák alapján ez nem volt kétséges. (2014 elejéig a beruházások zömét Simicska cégei és a hozzá közelállók vitték el.) Holott az NFK csak a fejlesztési irányokat, prioritásokat jelölhette volna ki, határozhatta meg a pályázati elbírálási szempontokat, eljárási szabályokat. Ám, ha belegondolunk ez egyszeri, legfeljebb évente ismétlődően jelentett volna feladatot. De Némethné arról beszélt, hogy minden héten összeültek Orbán Viktorral és döntöttek, nyilván, mert a döntési keretek kijelölésén túl felhalmozódtak előttük a konkrét döntési helyzetek.

Ennek ismeretében nyilvánvalóvá vált, hogy a további intézmények, mint a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt, a Magyar Közút Nonprofit Zrt. a kivitelezők kiválasztásánál csak lezongorázza az NFK szintjén meghozott döntéseket. Vagyis kiderült az, amit sokan sejtettek, hogy Orbán Viktor kézi vezérletével osztódnak el a nagy fejlesztési pénzek. Ennek a kifecsegésből adódó blamára az apparátus hamar rájött, és két nap múlva (május 18-án) már a miniszterelnök is igyekezett kihátrálni a mondottakból, amivel csak újabb hazugságba lavírozta bele magát. Arra hivatkozott ugyanis, hogy a döntési rendszerben nincs semmi újdonság, és annak rendszerét különben az unió is jóváhagyta. Az utóbbi állítás „félre csúszott”, az Európai Bizottság ugyanis – egy belső feljegyzésében - megkérdőjelezte az NFK szerepét.

Csepreghy Nándor, fejlesztéspolitikai kommunikációért felelős helyettes államtitkár végül azzal próbálta az ügyet elsimítani, hogy a nagykövet asszony és a Némethné közt zajló beszélgetés során bizonyos fogalmakat pontatlanul használtak. (Forrás: Népszabadság 2015. május 19.) A botrány nem gyűrűzött tovább a médiatérben, noha lett volna rá elégséges ok.

9. A Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. március végén elrendelte az M4-es autópálya építésének felfüggesztését. A pályát Abony és Fegyvernek közt építették egy közbeékelte Tisza-híddal, amelyről 2013-ban született döntés, s amelynek az egyharmada el is készült. A NIF indoklásában az szerepelt, hogy az unió nem járul hozzá a finanszírozáshoz, emiatt a projekt további finanszírozása bizonytalanná vált. Az unió ugyanis egyrészt túl soknak tartotta a 29 km-es pályához tőle kért 120 milliárd forintot, másrészt az adott útszakon nem tartotta indokoltnak az autópálya megépítését. Ezeket az indokokat azonban a kormány jól felfogott érdeke miatt NIF elhallgatta. Az ellenzék korábbi felvetésére ugyanis, amely indokolatlanul drágának tartotta a pályaépítést, a felügyeletet ellátó Lázár János azt válaszolta,

hogy a cégek által vállalt árak nagyon is jogosak, indokoltak. A túlárzás bevallása helyett a kabinet azt találta ki, hogy az EU kartellezés miatt tagadta meg a finanszírozást. Ám – mint nem sokkal később kiderült – az unió semmiféle kartellvizsgálatot nem folytatott le a projekttel kapcsolatban. Hogy történt-e a kivitelezők közt kartellezés, azt a Gazdasági Versenyhivatalnak kell kiderítenie, miután a Miniszterelnökség a maga részéről a vizsgálatot befejezettnek tekintette. A GVH-nak június közepéig kellett eldöntenie, hogy indokolt-e a versenyfelügyeleti eljárás megindítása. (Nincs információnk arról, hogy megszületett-e a döntés GVH-nál.)³²

A NIF-nek azért kellett a kartellgyanú vádját kitalálnia, mert nem volt jogalapja leállítani az építkezést a finanszírozási források hiányára hivatkozva. A kormány ugyanis 2013 augusztusában hozott határozatában elrendelte, hogy Lázár János, mint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár, vállaljon kötelezettséget a sztráda „2007-2013 programozási időszakon túlnyúló költségei finanszírozására”, mégpedig vagy az új uniós költségvetés, vagy a hazai terhére. Ezek után forráshiányra nem lehetett hivatkozni, mert annak indokolatlansága bármely mezei ügyvéd számára nyilvánvaló.

Az unió szabályai szerint a 15 milliárd forintot meghaladó támogatási kérelmek fejlesztési projektjeit a kormánynak be kell nyújtani az EB-nek, amelynek szakértői csapata eldönti, hogy a tervet érdemes-e szubvencionálni, és ha igen, mennyivel. Az elbírálás akár egy-két évig is elhúzódhat, ezért a fejlesztések felgyorsítása érdekében a kormány számos esetben vállalja a projektek előfinanszírozását. A fejlesztési tárca közlése szerint április végén 343,3 milliárd forintos magyar támogatási kérelem várt jóváhagyásra az Európai Bizottságnál.

Feltételezhetően a választásokra tekintettel is turbózta fel az elmúlt évben a kormány a fejlesztéseket azzal, hogy a 2007-2013 között rendelkezésre álló 8200 milliárd forintos uniós kereten felül kb. 1000 milliárd forint értékben engedélyezett beruházás-indításokat az új uniós költségvetési keret terhére. Mivel azonban 2015 tavaszáig nem sikerült az NFÜ felszámolása után kialakított uniós elosztási szisztémát Brüsszelben akkreditáltatnia, azzal kellett szembesülnie, hogy elakadt a betervezett pénzek befolyása. Ezért és a költségvetési hiány kényszerű tartása okán ez év tavaszán számos projektet leblokkolt a kabinet. Kormányzati forrásból származó információ szerint mintegy 4-500 milliárd forintos projekt morzsolódhat így le. Ezek után érthető, hogy a lemorzsoltak közé elsőként került be a Simicska Lajos és barátai köre által kivitelezett M4-es autópálya. S esett így áldozatul a Közgépen kívül a Colas és Swietelsky kettős továbbá a Strabag – mint három, kartellezéssel vádolt cég. Ők együttesen

³² Az okozat megelőzi okot esetével állunk szemben.

110,7 milliárd forintos projektet nyertek el 2013 nyarán. Ebből 60 milliárdot már kifizettek a nagyjából harminc százalékos fokon álló beruházás költségeként.³³ A leállított sztrádaépítés után nyilván folytatódik majd valami szerényebb kivitelezésű autópálya építése, de nincs szó arról, hogy azt a korábbi kivitelezőkkel végeztetnék el.

Nagyon is elképzelhető, hogy a költségvetésben elfogyott a nagyprojektek előfinanszírozására félretett pénz, ám hogy az emiatti befagyasztásoknak nincsenek politikai szempontjai, azt csak akkor fogjuk elhinni, ha majd a Közgép helyébe lépő, villámgyorsan felfuttatott tiszakécskei Duna Aszfalt Kft. vagy/és a Mészáros és Mészáros Kft. által vitt beruházásokat is leállítják.³⁴

10. Egyelőre nem világos, kit fedez a kormány (állítólag a folyók a nyomozás), amikor az EU által is túl drágának tartott játszótérek építésénél az unió-megtagadta pénzeket az önkormányzatoknak pótolja 1,789 milliárd forintos keretben. Kb. 140 önkormányzatnál fordult elő a reális árnál többszörösen túlszámlázott ár, amit a magyar hivatalokban rendre rendben találtak, s csak végső finanszírozó, Brüsszel jelentett óvást - csalás miatt.

11. Június elején vált ismertté, hogy a kormány módosítja a villanyoszlopokon, telefonpóznákon elhelyezhető reklámokra vonatkozóan 2012-ben általa felállított tilalmat, azaz újra engedélyezi azok reklámhordozóként való kihasználását. Három évvel ezelőtt közlekedésbiztonsági okokra hivatkozva tiltották meg az oszlopokat birtokló ESMA cégnek a hirdetések, amely emiatt ez év áprilisára tönkrement, és eladták Orbán Viktor barátjának, Garancsi Istvánnak.³⁵ Lázár János a hirdetések újraengedélyezését azzal indokolta sajtótájékoztatóján, hogy a KSH adatai nem igazolták vissza a balesetek és a hirdetési felületek közti összefüggést. Ebben igaza is volt, de csak azért, mert ilyen adattal a KSH nem rendelkezik, ilyen felmérést az intézet soha nem készített. Az esetet nem túlzás személyre szabott törvénykezésnek hívni, avagy a barátság mindent megér, még a kormány teljes hitelességvesztését is.

12. S még egy Garancsi történet, ami június végén derült ki. A 2017-es „vizes világbajnokságra” eredetileg a mexikói Guadalajara város kapott felhatalmazást, de állami források híján lemondták. Magyarország viszont vállalta, hogy az eredetileg 2021-re kapott jogával négy évvel korábban él. A mexikói költségeket 27-28 milliárd forintra (100 millió

³³ Hogy az egész M4-s 29 km-es szakasza ténylegesen mennyibe került volna, azt nem tudtuk pontosan kideríteni. A 110,7 milliárd forintos vállalási összeg mellett a kormány az előző költségvetési ciklus terhére 95 milliárd forintos uniós támogatással számolt, az új ciklusra pedig további 25 milliárddal. 2014 decemberében a kormány 160 milliárd forintra emelte a költségkeretet és lecsökkentette a műszaki tartalmat.

³⁴ E cégeknek is több tízmilliárd forintos beruházásaik várnak uniós elbírálásra.

³⁵ A cég korábbi tulajdonosa a baloldalhoz kötődő Bleuer István volt. Az ügylet bejelentése előtti napon a fejlesztési tárca még határozottan kiállta a tilalom fenntartásában hivatkozva arra, hogy a közúti feltételekben nem állt be változás.

dollárra) taksálták, valószínű, ezért hivatkozott Gyárfás Tamás, az úszószövetség elnöke is 25 milliárd forintos ráfordításra. A parlamentben erre bólintottak rá. Ám a Dagály uszoda átalakítására kiírt pályázaton a legalacsonyabb árral, bruttó 48,72 milliárd forinttal a Garancsi István érdekeltségi körébe tartozó Market Építő Zrt. nyert. Az eredményt május 11-én hirdették ki³⁶, és már másnap szerződést kötött vele a Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.³⁷ A szerződéskötést lehetővé tevő kormányhatározat azonban később, május 26-án jelent meg, amikor már az ünnepélyes alapkövetétel is megtörtént (május 18-án). Úgy látszik a „kötélbarátság”, ami Garancsi és Orbán között egy közös hegymászás alkalmával létrejött, nem ismer lehetetlent, még a törvényesség látszatának fenntartását is szükségtelessé teszi.

13. A tervek szerint a kormány 2016-ban 15 milliárd forintot oszt szét olyan nagyvállalatok között, amelyek nem élvezhetik az uniós támogatásokat, s akiktől fejlesztéseket várnak. A preferált kör egyelőre ismeretlen, Csepreghy Nándor szerint kb. száz cég jöhet számításba (mechanikusan számolva 150 millió forint – és lehet, hogy ez folyamatossá lesz téve). Ez a kormányzati ötlet, amelynek nyilvánvaló célja a klientúra bővítése, ellentétben az uniós joggal, amely csak egészen alacsony összegben (kb. 60 millió forint) engedélyezi a cégek közvetlen támogatását.³⁸

14. A vasárnapi zárva tartás ellen eddig több népszavazási kezdeményezés történt, de a Nemzeti Választási Bizottság egyiket sem engedélyezte. A Balaton melletti önkormányzatok közösen is kérték a felmentést – csupán a szezonra vonatkozólag. Ám a kabinetet a Fideszes önkormányzatok sem tudták eltántorítani döntésétől. Varga Mihályék úgy nyilatkoztak, hogy majd ősszel megvizsgálják a kérdést. Addig azonban a CBA spontán kezdeményezése kezdett lábra kapni a part mentén: egyes üzleteiket piaccá nyilvánították – sajátos és eléggé vitatható ötletekkel – amit néhány Coop üzlet is követett. A Heti Válasznak adott interjúból kiderült, hogy a vasárnapi zárva tartás ötlete a CBA főnökétől, Baldauf Lászlótól származik, amihez a KDNP csupán ideológiával szolgált. Baldauf a multik kiszorítását tartotta szem előtt, és ez beillett a kormányzat elképzeléseibe. A legutóbbi törvénymódosítást is ebből a kottából adták elő, amikor engedélyezték, hogy a vasárnap is nyitva tartó kis üzletekben szakképzetlen eladók is árusíthatnak a hét hetedik napján (kivéve húsféleségeket). A hét előző napjain viszont továbbra is csak szakképzett kereskedelmi alkalmazottak állhatnak a pultok mögött. A

³⁶ Indult még a Magyar Építő Zrt és a Strabag-MML Kft.

³⁷ A költségek megduplázódását mással magyarázta Lázár János (licenccdíjak előrefizetése) és Giro-Száz András (kiegészítő létesítmények).

³⁸ Ha az EU megállapítja a tiltott állami támogatást, akkor azt vissza kell fizetni. Vagyis megint egy jövőt terhelő, de a mostani kormányzati politikát támogató döntésről van szó.

kabinet még ezt a teljesen nevetséges és ellentmondásos törvénykezést is vállalta a multikkal szembeni szabadságharcban saját kisvállalkozói támogatása érdekében.³⁹

15. Mészáros Lőrinc a cégbirodalmát újabb ágazattal tudta bővíteni, amikor a MÁV palackozott ásványvíz-szállítójává vált azok után, hogy az előző szállító egyetlen napot késett a teljesítéssel. Ez elégséges volt ahhoz, hogy helyette e biztos állami piacra belépjen az utóbbi években rendkívüli tehetségét bemutató felcsúti vállalkozó.

16. „Lapzártánk” után került nyilvánosságra egy további Garancsi István nevéhez kötődő üzlet. (Úgy néz ki, hogy ő van kijelölve Simicska Lajos utódjának. Mészárosék ehhez kevésbé szofisztikáltak, ők házibarátnak jók.) A NAV-kompatibilis pénztárgépek eladási piacán miután sikerült a Mobil Adat kft.-nek szinte monopolhelyzetbe kerülnie (a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal segítségével, amely visszavonta a versenytárs, az Alt Cash forgalmazási engedélyét), az üzlet 2014-ben már jelentősnek ígérkezett. Ekkor szállt be Garancsi István is 90 százalékos részesedést szerezve a cégbe (hogy hogyan, miképp és mennyiért, erről nincs információnk). A vállalkozás múlt évi 220 millió forintos osztalékából 198 milliót fel is vett (a többit a cégek eredeti alapítói). A NAV-hoz bekötött pénztárgépek további szolgáltatásokra való kiterjesztése busás haszonnal kecsegteti a mindössze hat fővel dolgozó vállalkozást.

³⁹ A parlamenti vitában L. Simon László azzal vágott vissza a nyitva tartást követelőknek, hogy miért kell vasárnap is nyitva lenni olyan országban, ahol – az ellenzék állítása szerint – négymillió szegény ember él.

*„Ne szólíts meg: nem hallom.
Ne érints. Úgyse érzem.
Mentél. Maradtam. Elbúcsúztunk.
Nekem nem vagy. Neked nem vagyok.”*

Fodor Ákos: Pont-bővebben. ÉS. 2105. április 10.

9. Kérdőív, bevándorlók, plakátháború, ideggyűlölet, kerítésépítés

A szokatlanul hosszú és bonyolult alcím arra a többszörösen összetett problémahalmazra kíván utalni, amelynek a hazai közvélemény az idei év későtavaszaén kényszerű foglyává vált. Nem mondhatnánk, hogy egyik napról a másikra, mert ez a konfliktuszóna már a januári párizsi tömeggyilkosság napjától kezdve ott kísértett a többi, nem kevésbé súlyos gond között. Legfeljebb kevesen hitték akkoriban még azt, hogy ebben az évben lesz olyan időszak, amikor ez a jelenség minden más ügyet kiszorító, fontos fejleménnyé válik.

Mégis így történt. Június legutolsó hetében, ha valaki kézbe vette a mérvadó hetilapokat, a következő, szembeszökően rikító üzeneteket olvashatta a címlapokon:

A drótkerítés két oldala /168 óra/

Jön az új ellenség. Orbán Viktor és Európa menekültpolitikája /Magyar narancs/

Kívül tágasabb? Menekülteket vissza nem fogadunk /Figyelő/

Közép kész -címmel az ÉS vezércikke is a címlapon szintén erről szolt...

A részletek iránt érdeklődő olvasó az említett öt hetilapban összesen tizenhat olyan írást találhatott, amelyben a menekültügyek különféle összefüggéseinek elemzése adta a fő mondanivalót. A nagyobb olvasottsággal rendelkező elektronikus fórumok szintén kitétek magukért, bennük is a menekültkérdést bemutató, tucatnyi hasznos, érdekes és elgondolkodtató értékelést találhattunk. Egy héttel később, a júliusi első számokban már csökkent az érdeklődés intenzitása, de még így is több mint húsz – e tárgykörhöz tartozó - érdemi írást böngészhattünk a hagyományos és az elektronikus sajtóban. Szóval, június 25. és július 4. között, kilenc napon belül legalább hatvan (60!) írás segített eligazodni a már említett, nehezen kibogozható témakör rejtelmeiben. Jóval több, mint a megelőző fél év során összesen. A felfokozott érdeklődés messzemenően érthető és indokolt volt.

Ugyanezekben a napokban a magyar parlament és a magyar kormány kétszer is fontos döntéseket hozott a menekültügyekben, és a júniusi utolsó hétvégén – június 25/26-án - az Európai Unió állam- és kormányfők tanácskozásán is a lehetséges megoldások kereséséről esett szó. (Amely találkozóan egyébiránt a magyar kormány kénytelen volt kihátrálni a néhány nappal korábban még unió-kompatibilisnek tartott javaslatai legfontosabb elemeiből.)

Mindeközben, június végén, július elején, a magyar rendészeti szervek **naponta** mintegy kétezer határsértővel (menekülttel...) találkozhattak a déli határvidékeken. Ugyanekkor az európai országok többségében az esti tévéhíradók nézői **százak és ezrek mindennapos tengeri vergődését** láthatták. Minden áldott estén.

S akkor még megemlékeznék nagyon röviden két olyan élményről, amelyek – bár nagyon személyes jellegűek, de – alkalmasak lehetnek a szóban forgó ügy körüli közéleti zűrzavar mélységeinek érzékeltetésére. Június elején - a később részletesen is elemzendő plakátháború idején - egy budai kórházban az ott kezelt fiatalasszony (feltehetően diplomás, pénzügyi szakember) hangosan kifakadt: *végre, hogy a sarkára állt már a kormány és elzavarja az idegeneket. Mindenkit, aki nem akar dolgozni... mert túrhetetlen, hogy a saját hazánkban a dolgozók kisebbséggé váltak a munkakerülő idegen többséghez képest...és mi tartjuk el mindegyiküket ...* Visszakérdésemre hamar kiderült, hogy a hölgy a kormányzati kampányt akképpen értelmezte, mintha végre eljött volna annak az ideje, hogy megszabadulhassunk a cigányoktól...

Július ötödikén – vasárnap délelőtt - a Lehel piac közepe táján egy hangoskodó csoportoska vitájára lettem figyelmes. Közelebbről meghallgatva őket kiderült, hogy nincs szó semmiféle vitáról, mert – nagyon is egyet értenek... *Abban, hogy végre már ez a kormány azt teszi, ami a dolga lenne. Végre kiséprűzik a fővárosból azt a sok-sok nébert, arabot, akik miatt lassan már az utcán sem lehet a Belvárosban járni... Eddig (sic!) csak a biboldók miatt nem lehetett a magyaroké Budapest, de most már bármilyen jöttment uralkodhatott rajtunk... végre, van egy olyan kormány, amelynek van bátorsága azt tenni, hogy megvédi a magyar emberek érdekeit is...*

Volt valami báj abban a parttalan gyűlöletben, ahogyan lelkesen hergelték egymást, s ahogyan ünnepelték kormányuk vélt - megelőlegezetten is felemelő – győzelmét. Nem mertem tőlük megkérdezni, hogy önként teszik-e mindezt, avagy valamiféle CÖF-ös megbízatásból, mert legalább hatan voltak. Mindenesetre, öröm volt látni, hogy a kormány – sokéves bénázás után - végre rátalált *az emberek* szívét igazán meggyötrő gondok megoldására. Szóval, megéri ez a kampány a pénzét, igazán boldog lehet az a néhány stratégia, akik azt remélték, hogy az idegenek elleni indulatok bármi áron történő felfűtésével hamar népszerűséget lehet szerezni. Ez lett volna az alfejezet sokszínű bevezetője, s most nézzük az érdemi részleteket.

9.1. Rövid kronológia

Már említettük, hogy a menekültekkel szembeni kampánynak voltak korábban is látható jelei. Előző negyedévi összegzőnkben két oldal erejéig (14-15.oldalakon) kitértünk arra a meglepő fordulatra, miszerint Orbán Viktor januárban, a párizsi nagy, nemzetközi demonstráció alkalmával azt találta hazaüzenni, hogy „*A gazdasági bevándorlás rossz dolog Európa*

számára, nem szabad úgy tekinteni rá, mintha annak bármi haszna is lenne, mert csak bajt és veszedelmet hoz az európai emberre, ezért a bevándorlást meg kell állítani, ez a magyar álláspont...” Kommentárként megfogalmaztuk abbéli gyanúnkát, hogy a kormány esetleg új, minden korábbinál univerzálisabb ellenségkép megalapozást kezdte meg, mert a nyakukra gyűlt gondok tömegével szembeni tehetetlenségükben nem képesek másképpen cselekedni és gondolkodni. Nos, azóta eltelt fél év, s a tavaszi fejlemények tükrében elmondható, hogy aggodalmunk nem volt alaptalan.

Az áprilisi, májusi Orbán-beszédekben mind hangsúlyosabb mozzanattá növekedett a nemzetföltés és az idegenekkel szembeni tudatos félelemkeltés összekapcsolása.

Májusi beszédek, visszhangok, előkészületek:

http://www.miniszterelnok.hu/cikk/egy_multikulturalis_europabol_nincs_visszaut/ Orbán-beszéd a Kohl-konferencián/

<https://www.youtube.com/watch?v=dM4Y9jWC2WE> /OV strasbourgi beszéde, május 19./

http://www.miniszterelnok.hu/cikk/a_magyaroknak_kell_megmondaniuk_legyenek-e_magyarorszagon_bevandorlok

http://www.miniszterelnok.hu/cikk/komoly_kuzdelmet_vivunk_az_eu-val_a_menekultpolitika_miatt

http://www.miniszterelnok.hu/interju/az_illegalis_hataratlepes_torvenyszeres_nem_bocsanato_s_bun

http://hvg.hu/itthon/20150509_Orban_Az_autokratikus_rendszerek_cseleked

http://www.miniszterelnok.hu/cikk/egyetlen_kerdest_sem_szabad_tabukent_kezelnunk

http://kettosmerce.blog.hu/2015/05/09/25_eve_orban_viktor_ott_akart_lenni_az_orzag_nem_ahol_most_van

http://orulunkvincent.blog.hu/2015/05/09/tabuk_nelkul_137

<http://444.hu/2015/05/09/orban-viktor-nem-venne-komolyan-a-vudu-es-a-tabu-vilagat/>

<http://444.hu/2015/05/08/onok-szerint-mit-valaszolt-orban-viktor-amikor-megkerdeztek-tole-hogy-mit-gondol-a-halalbuntetesrol/>

Hosszú idő után – május elején - a kormány a miniszterelnök újabb személyes levelével lepte meg a nyolcmilliónyi választókorú magyar polgárt, amely a korábbról már jól ismert „nemzeti konzultáció” szokását elevenítette fel. Levelében egy olyan kérdőív kitöltésére bízott bennünket, amelyben hemzsegték a bevándorlókkal, idegenekkel, a várhatóan növekvő veszélyekkel kapcsolatos előítéletes kitételek. Megérné szó szerint idézni az egész kísérő levelet, mert iskolapéldája a féligazságok, manipulatív hangulatkeltések és egyéb félrevezető demagógiák gyűjteményének. Ennek ellenére az első hetek nem hozhatták meg a maguk várt politikai sikereit, s bár az illetékesek soha nem közöltek pontos számokat, de az nagyon hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a várt tömegtámogatottság nem érte el még az öt százalékos visszaküldési arányt sem.

/A kérdőíves akciót a korabeli médiában számos szakszerű bíráló érte, ezért is merünk eltekinteni a bővebb, kritikai jellegű ismertetésétől. Lásd a részletekről:

Havasi Éva: Milliárdforintos kérdés. NSZ. máj. 7.

Vásárhelyi Mária: Amit kérdeznek, az is hazugság. ÉS, május 22./

Ezért a kormányzati nagyüzem újabb kommunikációs lépésre szánta el magát, telerakta az országot egy meglehetősen rossz stílusú, kifejezetten bántó hangvétellű giga-plakátdróvvel. Olyan plakátokkal, amelyek tanárias modorban és differenciálatlanul oktatják ki a hazánkba betévedő idegeneket. Ez a június elején megkezdett akció azután egészen váratlan fordulatot vett, mert a nethasználók népe, egy-két civil szervezet, valamint a Kétfarkú Kutya Párt vette a lapot és önmaga paródiájává fordította át az egész kormányzati blódséget. Ekkoriban már mindenki temetni kezdte a civil szféra korábbi politikai aktivitását, de ez a paródia-sorozat, plakátharc, tépkedési hullám egy-két hét erejéig megint olyan hangulatot teremtett, amelyre talán legutoljára 1989 őszén volt példa. Ritkán történik meg kormányzati produktummal az, hogy ilyen széles körben váljék közneveltség tárgyává, de abban is sok igazság van, hogy ez az ellen-kampány is komoly segítséget jelentett az eredeti kormányzati szándékok győzedelmeskedéséhez. Hogy t.i. el lehessen érni, hogy a közbeszédben a menekültkérdés mindennél fontosabb üggyé váljon.

A plakátszaggató- és paródia-mozgalomnak igen nagy irodalma született, ehelyütt megelégszünk azzal, hogy hivatkozunk a legmarkánsabb álláspontokra:

Bölcskey Balázs: Plakátragasztás-kikényszerített hiba? Nsz. jún. 11.

Pete Péter: Plakátroncstársadalom. Nsz. jún. 13.

Balavány György: Ha Magyarországra jössz. HVG. jún.13.

A plakátragasztó dühe. MnCs. jún. 11.

Plakátkampányok: Figyelő, jún. 25.

További netes források:

<http://gepnarancs.hu/2015/06/tiszta-helyzet/http://nol.hu/velemenylaplakatroncstarsadalom-1539731>

http://orulunkvincent.blog.hu/2015/06/05/kulturatiszteletbentartasi_gyakorlatok_kezdo_gazdasagi_bevandorloknak

És, még két dal-paródia, paródia-dal, amelyek meglepően széles netező tömegek tetszését vívták ki:

--Apa zenél: Mr. Foreigner:<https://www.youtube.com/watch?v=KEIYVDvGHs8>

http://mandiner.hu/cikk/20150605_ha_rajta_mulna_orban_mar_hazazavarta_volna_az_osszes_menekultet

.. A másik dal...:http://hvg.hu/itthon/20150626_Zsenialis_igy_dalol_Orban_Viktor_a_kerite/

Június végére részben a hazai, részben pedig a nemzetközi fejleményeknek köszönhetően követhetetlen sűrűségűvé álltak össze a menekültügyi események. Ezúttal csak a legfontosabb lépések lényegre törő megemlézésére van módunk:

- Június 23-án (kedden) a magyar kormány mintha úgy döntött volna, hogy a szerb határhoz telepítendő határzár/kerítés megépítést még megtoldja azzal is, hogy felmondjuk az ú.n.” Dublin III.” - egyezményt. (Ennek a lényege, hogy a többi uniós országból visszaküldhetőek a menekültek oda, abba az uniós országba, ahol legelőször regisztrálták őket.) Nem kérdés, hogy az adott helyzetben - egyre növekvő számú, hazánkon ezres nagyságrendben átvonuló menekültek tömegét figyelembe véve - számunkra ez a szabály valóban hátrányos következményekkel jár. Kérdés azonban az, hogy bármely tagállam felrúghatja-e önkényesen az uniós szabályokat?
- Másnap a külügyminiszter mégis azt mondja, hogy betartjuk az uniós előírásokat. Igaz, a belügyi szervek párhuzamosan éppen ellenkező tartalmú előírásokat készítenek elő... Olyannyira, hogy az országgyűlés majd néhány nappal később (június 30-án, kedden) el is fogadja azt a jogszabályt, amely lehetővé teszi annak meghatározását, hogy honnét, mely országokból nem fogadunk a jövőben menekülteket.
- Június 25/26-án Brüsszelben kormányfői csúcsot tartottak, hajnalokig tartó alkudozásokkal. E tárgyalások során nem fogadták el Orbán Viktor abbéli érvelését, miszerint Magyarország lenne a migráció által leginkább veszélyeztetett uniós ország (merthogy, ez nincs is így...) Ám arra mégis sor került, hogy különleges helyzetünkre tekintettel pótlólagos forrásokhoz juthassunk a migráns-problémák hazai intézése során. Áttekinthetetlen zsarolási játszmák zajlanak egyes európai országok között, megbukik a kötelező kvóta-rendszer javaslata is. (Miszerint szétosztanak az Olaszországban és Görögországban összegyűlt, százezres nagyságrendű menekülttömeget a tagállamok között.)
- Július 1. szerdán, szerb-magyar közös kormányülést tartanak, ahol a szerb vezetők mintha belenyugodnának a magyar határzár/kerítés létesítésébe. (Amit egyébként valamennyi hozzáértő szakíró, elemző, szakember fölöslegesnek, drágának és a probléma megoldására teljesen alkalmatlan eszköznek tart.)
- Július 6-án még a magyar parlament elsőprő többséggel elfogadja a bevándorlás-ellenes törvénymódosításokat. A Fidesz és a Jobbik 151 igennel – 42 nem ellenében – elfogadta a 175 kilométeres határzár létesítését lehetővé tevő szabályokat, valamint a jövőbeni bevándorlók minél gyorsabb kitoloncolást lehetővé tevő új eljárást. /Épülhet a vasfüggöny. NSZ. júl. 7. kedd/

E sűrű két hét eseményeit az elektronikus média páratlan aprólékossággal dolgozta fel:

http://hvg.hu/itthon/20150706_Torok_Gabor_epeszu_embereknek_nem_tetszik
<http://gepnarancs.hu/2015/07/a-menekultekrol-beszelt-de-nekunk-uzent/>
<http://gepnarancs.hu/2015/07/kerdesek-vegh-zsuzsannahoz-a-bah-vezetojehez/>
http://hvg.hu/itthon/20150703_Nagyon_tori_a_fejet_a_parlament_a_bevando
http://hvg.hu/itthon/20150703_orban_rossz_europai_politikai_menekultek
http://hvg.hu/vilag/20150703_Le_Monde_Orban_a_parizsi_merenyleteket_ha
<http://444.hu/2015/07/03/a-magyar-bevandorlovita-a-vilag-legnepesebb-threadje-amiben-az-admin-a-legnagyobb-troll/>
http://kettosmerce.blog.hu/2015/07/03/orban_viktor_haboruja_az_illegalis_gazdasagi_migran_sok_ellen_avagy_hogyan_tartsuk_fent_az_europai_sth
http://hvg.hu/itthon.bunugy/20150702_majdnem_ezer_tiltott_hataratlepo
http://hvg.hu/itthon.bunugy/20150702_majdnem_ezer_tiltott_hataratlepo
<http://www.hir24.hu/belfold/2015/07/02/a-magyarok-jo-emberek-menekultek-varjak-a-segitseget-a-palyaudvarokon/>
http://hvg.hu/itthon/20150702_Migransadatbazist_keszit_Magyarorszag_ha
http://hvg.hu/itthon/20150702_Torok_A_kormany_levegohoz_jutott_a_meneku
http://valasz.hu/publi/bevandorlas-itt-az-illuzio-vege-113778?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201507
http://hvg.hu/itthon/20150701_szerb_magyar_kormanyules
<http://www.hir24.hu/belfold/2015/06/30/rogtan-felezer-plakattal-indul-a-ketfarkuak-ellenkampanya/>
http://index.hu/belfold/2015/06/30/meg_tovabb_konzultalnak_a_bevandorlasrol_es_terrorizm_usrol/
http://hvg.hu/itthon/20150629_Kozmunkast_csinalna_a_menedekkerokbol_a_k
http://hvg.hu/itthon/20150626_Oran_Viktor_Magyarorszagon_zero_menekultn
http://kard.blog.hu/2015/06/25/a_menekultugy_lesz_az_uj_rezsicsokkentés
http://hvg.hu/itthon/20150626_Eloszor_szolalt_meg_Orban_brusszeli_kis_g
http://hvg.hu/vilag/20150625_Szerb_kulugyminiszter_Azt_hittem_hogy_a_b
http://hvg.hu/itthon/20150625_Dontott_a_kormany_megepul_a_kerites
http://kettosmerce.blog.hu/2015/06/24/70_ezer_magyar_munkavallalo_munkajat_teszi_kocka_ra_a_kormany_a_menekultkerdes_miatt
http://hvg.hu/itthon/20150623_Orban_a_menekultekkel_befogta_a_fidesze
http://hvg.hu/itthon/20150623_Minden_otvenedik_menedekkero_jogosult_men
http://hvg.hu/itthon/20150623_Megteltunk_megszolalt_a_kormanysozivo

További részletek ismertetésére úgy véljük nincs most szükség, mert ebből az áttekintésből is kiderülhet, hogyan jutottunk el az év eleji veszélyhelyzet meghirdetésétől az újbóli vasfüggöny telepítéséig. Ez a kronológiai rekonstrukció azonban nem adhatott választ számos olyan alapvető kérdésre, amelyek már sokkal inkább a tartalmi vonatkozásokat érintenek.

A menekültügy néhány alapvető értelmezési kerete és metszete

A továbbiakban a menekültügyi kérdéskört szétbontjuk három olyan részmozzanatra, amely révén talán esélyünk nyílik e képtelenül ellentmondásos fejlemény pontosabb megértésére.

10. 1. Fogalmi zűrzavarok

Már az említett miniszterelnöki kísérő levél is jeleskedett annak a zűrzavarnak az elmélyítésében, amelynek következtében egyáltalán nem lehetett világos, hogy tulajdonképpen kikről is van szó? *„A megélhetési bevándorlók törvénytelenül lépik át a határt, és miközben menekülteknek állítják be magukat, valójában a szociális juttatásokért és munkalehetőségeikért jönnek. Csak az elmúlt néhány hónapban mintegy hússzorosára nőtt a megélhetési bevándorlók száma Magyarországon”*- írja levelében Orbán Viktor. Nos, az általa említettek elsöprő többségének esze ágában sincs a magyar szociális juttatásokat és munkalehetőségeket igénybe venni. A menekültek, bevándorlók, külföldi munkavállalók, magyar papírokra vágyók, s még számos egyéb csoporthoz tartozóknak egyetlen ellenséges, tehát büntetendő-csoporttá történő kormányfői összevonása persze nem a véletlen műve. Ezzel az egybemosással lehet leginkább a tájékozatlanabb, ám meglehetősen sebezhető és érzékeny rétegek veszélyérzetére apellálni. Földrajzi helyzetünknel fogva valóban százezres nagyságrendű tömeg vonul át mostanság hazánkon, s e tömeg érzékelése a magyar lakosság számára több mint szembetűnő. Egységes kriminalizálásuk azzal a - nem kevés - kockázattal jár, hogy a bűnbakokra vágyók szemében nem lesz különbség az évek óta itt megtelepedett kínai éttermi dolgozók, a nálunk tanuló külföldi diákok, az alkalmilag itt megforduló idegen turisták, a külföldről érkezett és külföldi tulajdonú vállalatoknál dolgozók, valamint a pillanatnyi menekültek, átutazók, és a környező országokból valóban bevándorolni igyekvő magyar kisebbségek között... (Hányszor lehattunk annak is tanúi, ahogyan az Erdélyből érkező magyar alkalmi munkavállalókat előszeretettel 'románozzák' le a honfitársaink...?)

Azt már csak a helyzet pikantériájaként tenném hozzá, hogy a kormányfő kedvenc sportjának, a magyar labdarúgásnak a jelen helyzetéről ékes benyomásokat szerezhetett magának pl. az is, aki a minapi magyar Szuperkupa döntőjének találkozóját, a Videoton-FTC-találkozót július ötödikén megnézte... Meg lehetett számolni, hogy a két hazai élcsapat játékosai összesen hányféle országból toborzódtak. A magyar bajnokságban az európai átlaghoz képest is kirívóan magas, 30% feletti a külföldi labdarúgók aránya. Vajon ők kinek/minek minősülnének a kormányfői levél szellemében?

Meglehetősen nagy a fogalmi zűrzavar a megcélzott ellenséges csoport minősíthetősége körül is.

10. 2. Mi végre?

A kormányzati riadóztatást kezdettől végigkísérték a kétkedő hangok, azt azonban nem állítanánk, hogy a kritikusok táborán belül nagy összhang lenne. A sokféle álláspontot a könnyebb áttekinthetőség érdekében megpróbáltuk négy csomópont köré rendezni.

1. Tényleg nagy a veszély, de a társadalom többsége nincs ennek tudatában, ezért mindenféle propaganda-eszköz igénybevétele jogosult. Még akkor is, ha ezek sem a külföldi partnereinknek, sem pedig az itthoni kötözködőknek nem tetszenek. Talán mondanunk sem kell, hogy ezt az érvelést leginkább a kormányzati tábortól, meg az őket így-úgy megértők és/vagy kiszolgálók hadától lehet leggyakrabban hallani. Mindenesetre nem tehetjük meg, hogy eleve kétségbe vonjuk eme érvelés jogosultságát, ezért a veszélyérzet alapjainak számba vételére még visszatérünk a következő alpontban, amikor az elérhető tények tükrében vizsgálódunk. // E megértő álláspontnak van még egy figyelemre méltó alcsoportja is, azokból, akik ezt az egész akciót mindenekelőtt azért tartják szükségesnek és elfogadhatónak, mert: ezzel a Fidesz kifogná a szelet a Jobbik vitorlájából... S éppen ezért kellene megértőbbeknek lennie azoknak is, akiket amúgy a megoldás színvonaltalansága visszarettenene. //
2. Az egész akció nem más, mint amit már egyszer a rezsicsökkentés kapcsán megélhettünk. Olyan grandiózus figyelemelterelésről van ezúttal is szó, amely az érzelmi érintettség és a valós tények elégtelen ismerete folytán nagyon is eredményesnek ígérkezik. A figyelmet pedig van miért elterelni, elegendő csupán az előző pontban felsorolt gazdasági folyamatok szembetűnő lyukaira visszagondolnunk. S nem kevésbé érdemes a figyelmet elterelni arról a grandiózus belső küzdelemről, amit a kormányzó elitcsoportok egymás között folytatnak a megmaradt társadalmi vagyon/befolyás újrafelosztása érdekében. Végül, még a kormány által finanszírozott kutatók sem tagadhatták le az elmúlt évben megmutatkozott nagyméretű támogatottság-csökkenést, aminek ékes jeleit tapasztalhattuk meg a legutolsó három helyi választáskor. Ezért aztán mint egy falat kenyér, annyira kéne már valami megélhető, hihető kormányzati siker, amely az eltántorgott híveket visszacsábíthatná. (Eme álláspont mellé nem csatolunk forrásokat, mert az a többség, akiket közvetlenül nem ér el és nem tud befolyásolni a kormányzati hatás, azok valamilyen szinten mindannyian ezt vallják.)

3. Az elemzők egy csoportja azonban fura mód meglehetősen hevesen utasítja el ezt az” elterelési magyarázatot.” Szerintük ezúttal jóval többről van szó, leginkább arról, hogy a gyűlöletbeszéd hosszabb távon történő intézményesítésének lehetünk mostanság a kényszerű elviselői. Olyan xenophób, s a külvilágot csakis ellenséges tényezőként értelmezni képes mentalitásról, amelynek Orbán Viktor az elmúlt években mindinkább rabjává kezdett válni. S azt szeretné, ha végre-valahára a hazai közvélemény is megtanulna így gondolkodni.

További részletekről lásd:

Jönnek az ellenségek. MnCs. jún. 25.

A plakátragasztó dühe. MnCS. jún.11.

Tamás Pál: Magyarok és hungarusok. Nsz. júl. 4.

S ide illeszkedik a már említett Bölcskey-írás is, amennyiben úgy véli, hogy ezzel a menekültellenes hisztériával a Fidesz-vezetés egyáltalán nem a közvéleményt teszteli, hanem előállítja. /Nsz. jún. 11./

4. Végül az ügyet elemzők egy része megpróbálja az előbbi három szempont-rendszer leginkább elfogadható elemeit összeegyeztetni. S teszik mindezt úgy, hogy nem elégednek meg a speciális hazai/magyarországi menekültügy gondjainak felemlegetésével, hanem igyekeznek együttlátni a nemzetközi folyamatok egészével. S ha már legalább kontinentális méretekben gondolkodnak, akkor azt látják, hogy a hazai kormányzati aggodalmak nagyon is megalapozottak. Ugyanakkor az eddig kiötlött politikai indíttatású lépések több mint száználmasak, alkalmatlanok és nevelésesek.

Az alaposabb elemzőket tulajdonképpen ez utóbbi csoportba tartozóknak gondoljuk, s ezek azok a írások, amelyekből egyébként sokkal többet is megtudhatunk, mint az aktuális menekültügyi kommentárokból. Ezért az ide illeszthető hivatkozások listája is hosszabb lesz, mint az előzőeké:

Lehet falat építeni, de nincs túl sok értelme. Hárs Ágnes- int. MnCs. május. 7. Iván

Júlia: A hamis házörző. MnCs. jún. 4.

Inotai Edit: Menni vagy maradni: Figyelő, jún. 6.

Marosán György: Menekülők és befogadók. Nsz. jún.9.

Aczél Endre: Falak. Nsz. jún. 20.

Melegh Attila: Ásotthalom vagy Aleppo? HVG. jún. 27.

Népek árja. Rekordmértű menekültáradat. HVG. jún. 27.

Lambert Gábor: Körkörös kerítés. Fi. jún. 25.

A drótkerítés két oldala. Lattman Tamás- int. 168 óra, jún. 25.

A nagyhatalmak tétlenül ülnek. Simon Ernő –int. Fi. júl. 2.

10. 3. A megismerhető tényekről

Nem voltunk és nem is leszünk a menekültügyi kérdéskörnek semmilyen szinten sem szakértői. S még ebben az összegzőben sem szeretnénk a hozzáértő szerepkörben tetszelegni, viszont 2015 tavaszának belpolitikai/társadalmi krónikáját lehetetlenség megírni úgy, hogy eltekintsünk e problémakör kitüntetetten fontossá válásának okaitól, körülményeiről. Ezért most is - mint már korábban a hasonlóan ismerethiányos helyzetek áthidalásakor – az adott időszak minél teljesebb irodalmának feldolgozásától reméltük megvilágosodásunkat.

Már az eddigi alpontok kapcsán is szóba hoztunk mintegy félszáz forrást, s az általánosabb jellegű összefüggések megértéséhez is legalább ugyanennyi elemzés feldolgozására volt szükségünk. Mindezek végén úgy ítéltük meg, hogy érdemes összeállítani egy olyan terjedelmes és szűk szavakkal kommentált listát is, amely kizárólag a megismerhető és igazolható TÉNYEK tükrében mutatja be a 2015-ös menekült/migráns-ügy állását. Legfeljebb ez a lista a korábban felsorolt markáns álláspontok egyikét sem fogja maradéktalanul igazolni.

1. 2014-ben összesen 360 személy kapott Magyarországon menekültstátuszt. Többségük inkább magasan kvalifikált, diplomás, jól képzett munkaerőként. (Ez a szám a MnCS /május 7./ írásból való, a HVG /júl.11./ 483 főről tud. Egyébként tavaly az Unió egészében ez a szám 626 ezer volt...)
2. Ugyanebben az évben 15 ezer külföldi dolgozott hazánkban munkavállalási engedéllyel, többségük külföldi tulajdonú cégeknél, s eredetüket tekintve inkább voltak „nyugati származásúak” „semmint keletiek”. Tavaly összesen 31 500 magyar állampolgár távozott „legalább egy évre, tartós munkavállalás végett” - regisztráltan, szóval, hivatalosan. Összlétszámuk – az elmúlt évek hólabdaszerűen halmozódó hatásainak köszönhetően – hivatalosan is valahol a 430 ezer körül lehet. Az alkalmi munkavállalókkal, a naponta ingázókkal, be nem jelentett családtagokkal együtt ki tudja, hányan lehetnek azon magyar állampolgárok, akik tartósan kivonták magukat a hazai munkaerőpiac és megélhetés világából. Hatszáz - esetleg nyolcszázezren? Ki tudja? Valami oknál fogva a hazánkból folyamatosan eltávozó honfitársainkról nagyon nehezen lehet megbízható adatokat kapni, a kormányzati szervek e folyamatokat illetően egyáltalán nem olyan serények, mint a hozzánk betévedők naponta történő regisztrálása és közhírré tétele ügyében.
3. A hazánkba belépő határsértők, menekültek, illegális határátlépők több mint 90 %- a napokon, legfeljebb egy-két héten belül továbbáll, leginkább nyugati, észak-nyugati irányba.

4. 2014-ben a menekült-státuszért hazánkban folyamodók 91 %-át a hatóságok elutasították, ez az arány az európai országok között a második legmagasabb. Az idei évben - július elsejéig - mintegy hatvanezren folyamodtak nálunk menekültstátuszért. Az első negyedévben kedvezően elbírált kérelmek száma: 128 fő volt.
5. 2015 elejéig mintegy 2500 személy kapott a „letelepedési kötvényekért” cserébe magyar papírokat. Fejenként átlagosan mintegy 300 ezer euróért, vagyis ebből kb. 200 milliárd bevételt teremtett magának Magyarország...
6. A magyar kormány a 2014-2020 közötti időszakra 25 milliárd forinttal egyenlő eurót kap az uniótól a menekültügyi gondok megoldását elősegítendően. Ehhez kell ugyanezen években 25 %-nyi önrészt nekünk hozzátenni.
7. 2014-ben a költségvetés 2,6 md forintnyi összeget szánt a hazai menekültügyek intézésére.
8. A 2015 májusában megkezdett „nemzeti konzultációs levél”, illetve az ehhez kapcsolódó plakáterdő 1md+300 millió forint központi forrás felhasználásával zajlott.
9. 2014-ben Európában a vendégmunkások hazafelé történő átutalásainak összege mintegy 110 Md euró volt, ezzel kb. 150 milliónyi otthon maradt eltartását könnyítették meg jelentős mértékben
10. Magyarország esetében ez a szám tavaly 4,6 MD Euró volt, vagyis a külföldön munkát vállaló magyarok mintegy 1400 Md forintnyi összeget utaltak haza...
Hozzávetőlegesen ezt ahhoz viszonyíthatjuk, hogy az idei költségvetésben az egészségügy EGÉSZÉRE 1360 Md forint volt beállítva...családi pótléokra és egyéb gyerekkedvezményekre meg 500 Md... /S még valami: ezek a számok a *pénzintézetek által regisztrált transzferek adatain* nyugszanak, ám valamennyi szakértő úgy tartja, hogy a tényleges/informális hazautalások, magánküldemények ennél jóval nagyobb összeget tesznek ki./
11. 2014-ben mintegy 60 milliónyian kényszerültek világszerte a lakóhelyük elhagyására, többségük országon belüli vándorlásba, mintegy 25 milliónyian viszont kénytelenek voltak országot váltani. Csak Szíriából négy milliónyian menekültek át a szomszédos államok területére. Az elmúlt öt évben tizenöt olyan háború kezdődött el világszerte, amelynek következtében évente sok milliónyian kényszerülnek menekülni. Ez a szám az idén nőni fog, jelenleg (július elején) 51 millió menekülnél járunk. Minden valamire való szakértő azt jelzi, hogy világméretű felbolydulás, százmilliókat érintő népvándorlási hullám legelején tartunk.

12. Magyarország 1991-93 táján - a rendszerváltás kezdetének elképzeltetlen nehézségeivel megterhelten – minden különösebb kampány nélkül, csendes és szakszerű igazgatási keretek között megoldotta mintegy 55-60 ezernyi délszláv menekült elhelyezésnek, ellátásának mindennapi gondjait. Mindezt úgy, hogy főleg a déli megyék minden elképzelt infrastrukturális lehetőségeit igénybe vették, az iskoláktól a tornatermekig, a kultúrházaktól a középületekig, orvosi rendelőkig. A korabeli magyar lakosság minderről nem sokat tudott, ha csak nem volt közvetlen érintettsége. Igaz, nem volt se nemzeti konzultáció, se plakátháború. Igazi háború volt.
13. Végül, még valami, ami ugyan szorosan nem tartozik az előző pontokban felemlített folyamatok közé, de a hosszabb távú kilátásokat illetően olyan erejű szociológiai összefüggéseket hívhatna elő, amelyek tükrében erről az egész migrációs kérdéskörrel teljesen másképpen kellene gondolkodnunk. Itthon is, másutt is, Európa egészének is. Kb. egy évtizeddel ezelőtt vált ismertté az ENSZ mellett szakosított nemzetközi demográfiai központnak az a jelentése, amely a jelenlegi születési/halálozási adatok dinamikáját alapul véve modellezte a 2050-re várható világ népesedési térképét. A részleteket nem kívánjuk itt ezúttal előadni, csak egyetlenegy következtetést.
14. A következő fél évszázadban – változatlan születési/halálozási dinamikát feltételezve - az európai kontinens népessége kb. százmillióval lehet kevesebb az ezredfordulón mérthez képest. (Elsősorban az elöregedett korfa, a folyamatosan növekvő átlagéletkor, a megállás nélkül csökkenő születésszám okán. A 27 uniós országból 23-nak huzamosabb ideje, folyamatosan csökken a lakosság száma.) Mindezzel párhuzamosan, a Mediterráneum déli felében (Marokkótól Jordániáig) kb. 100-120 milliós olyan népességtöbbség lesz, amelynek a korfája a – várható európainak - pontosan az ellenkező képét fogja mutatni. Magyarországra mindebből kicsinyített arányokban ugyanez vonatkozik. Hazánk népessége 34 éve lassan, de megállíthatatlanul csökken, s ha az 1990 utáni (az évenkénti 14-20 ezres nagyságrendű, összességében mintegy félmillió) honosítási hullám nem lett volna, akkor már így is a 9 milliós létszám közelében lennénk. Változatlan arányú születési/halálozási adatok alapján 30 év múlva így is, úgy is 8 millió körüli lakosságlétszámmal, egyharmadában idős népességgel, alaposan megcsappanó középkorúakkal, behorpadó munkavégző-képességű létszámmal kell számot vetnünk. (S akkor még eltekintettünk az elvándorlási/kivándorlási dinamikától.) A ma meglévő infrastruktúra elemi működtetéséhez (közlekedés, egészségügy, kommunális

szolgáltatások stb.) minimálisan másfélmilliós munkaerőhiánnyal kell majd szembesülniük a kormányoknak

x-x-x-x-x-x

Eme ténylista elemi adatainak egybeolvasása, értelmezése révén a magunk személyes következtetése az, hogy az elmúlt negyedévben megtapasztalt kormányzati vészharang-kongatásnak a ténylegesen megélhető, valós folyamatokhoz nem sok köze volt. Inkább hajlunk mi is annak az lefogadására, miszerint e kampánynak döntő mértékben egészen más jellegű politikai funkciói lehetnek, s ezt a funkciót rendkívül sikeresen be is tölti. Tölti - folyamatosan. Merthogy éppen az a különlegesség benne, hogy a látszatok szintjén sokkal több szól a kampány indokoltsága mellett, mint ellene.

Minden egyes esti híradóban be lehet mutatni egy-egy szerencsétlen, eltévedt sri lankai, szomáliai, szíriai s egyéb nemzetközi földönfutót. Mindig találhatnak rosszcarcú, elkínzott, visszataszító kinézetű menekültet. S lesznek botrányok, bűncselekmények is, a kormányzati híradók szinte külön rovatokat intézményesíthetnek. Ez a kampány sikerre van ítélve, mert jó ideig el lehet vele takarni nemcsak az elmúlt öt év kudarcait, hanem elő lehet hívni vele a gondoskodó erőszakállam lappangó igényét is. (Ezt az esélyt nemcsak mi látjuk... Már megírtuk az összegző eme pontját, amikor a 444.portálon hírét vették annak, miszerint a szűkebb Fideszes vezetésen belül rendkívül meg vannak elégedve Habony Árpád eme legutóbbi, idegengyűlölő ötletével. Olyannyira, hogy még azt az esélyt is belelátják, amivel ki lehet húzni a következő két kellemetlen évet, s amivel folyamatosan le lehet takarni egyéb, várhatóan kellemetlen következményeket is. Tényleg ez lehet majd az Új Rezsicsökkentés. Lelkük rajta. A részleteket illetően lásd: <http://444.hu/2015/07/07/habony-arpad-mennybe-megy-orban-viktornal-a-bevandorlas-kampannyal/>)

Mindenesetre az sem kizárt, hogy Magyarország népe előbb-utóbb észhez térve nem fogja magát tartósan félrevezetni. Volt egy-két olyan májusi/júniusi hét, amikor az irónia, a képmutató hatalmi törekvés rendületlen kifigurázásának öröme, találékonysága még az ellenzék hiányát is képes volt feledtetni. Nem tudjuk megmondani, hogy mi lesz. Az elmúlt negyedév mindenre és mindennek az ellenkezőjére is mutatott példát.

További irodalmak

Az egyes alpontok során már felsorakozattunk mintegy kéttucatnyi forrást. Értelemszerűen ugyanezek az írások szolgálnak az imént összeállított „ténytár” háttérül is, de fel kell sorolnunk még számos, a témakörhöz szorosan tartozó és informatív – további - irodalmakat is.

Zárvazár. Menekültügy: kommunikáció kontra valóság. HVG. jún. 13.
Népek árja. rekordméretű globális menekültáradat. HVG. jún. 27.
Rácsok az országon. MnCs. jún. 25.
Kelletlenül. Az EU és a menekültek. MnCs. jún. 25.
Menekülés a menekültektől. MnCs. jún. 25.
Ez így nincs jól! Nováky Balázs-int. Fi. jún. 25.
Ennyi drót nincs is az országban. Fi. jún. 25.
Migránsok utalásai Európában. Fi. jún. 25.
Kerítő hajlam. Menekültügyi fejlemények. Hvg júl. 4.
A dublini pingpong. MnCs. júl. 2.
Ara-Kovács Attila: Kik azok a menekültek, és miért? És, júl. 3.
Frank Tibor: Népvándorlás. És, júl. 3.
Mihály Péter: Szükség van bevándorlókra. Nsz. júl. 9.
Farkas Zoltán: Mászágállapot. A magyarországi bevándorlás jellemzői. HVG. júl. 11.

Rövid zárszó

A tavaszt közvetlenül megelőző ismereteink alapján elmondható, hogy a második negyedév meglepő fordulatokkal zajlott. Az év elején még sorsdöntőnek, netán a mélyebb változások eljövételének kezdetét sejtető folyamatok mintha elhaltak volna, legalábbis komolyabb következmények nélkül foszladoztak szét. A megrendült pozíciójú Orbán Viktorról - megint – az derült ki, hogy viszonylag rövid időn belül képes a politikai élet valamennyi számottevő metszetében könyörtelenül kezébe venni a dolgok irányítását.

Ettől a rendszere még nem lett sem jobb, sem túrhetőbb, sem pedig perspektivikusabb. Olyan lett, mint amilyen már volt eddig is, többször is. **Erőt mutató, a látszatokra roppantul ügyelő, a számukra fontos kérdésekben operatív, bármiféle ellenállást, korlátozást pillanatok alatt elsöpörni képes politikai erő. S olyan kormányzati hatalom, amely a társadalmi túlélés, előre lépés szempontjából kulcsfontosságú alrendszerek dolgában továbbra is tanácstalan, kapkodó, elképzelések nélküli intézmény; viszont e rend habozás és megfontolások nélkül bármikor hatékonyan képes beavatkozni a még működni tudó kisvilágok bármely szegmensébe. S nincs olyan társadalmi integrációs sejt, amelyben ne tudna bármikor nehezen jóvátehető nehézségeket okozni.**

A lényeg az, ami eddig is volt: az újraosztható forrásokért, lehetőségekért való szünet nélküli harc, s mindeközben ezt a lényegét eltakaró kommunikációs hadműveletek jól-rosszul kivitelezett hullámainak újabb és újabb produktumaival lekötni és elszórakoztatni a közvéleménynek még bármiféle ellenőrző szerepre megmaradt töredék-figyelmét. (A keveseknek osztogatott kenyértöbbleteket elfedni a mindenkinek szolgáltatott cirkusszal.) Ami újdonság, hogy még erőszakosabb, a korábbiakhoz képest még durvább manipulációs eszközöket is hajlandóak – kénytelenek? – bevetni.

Keszthelyi András idézett Magyar Narancsbeli tanulmányát e sorokkal zárta: „Azt nem tudjuk, hogy Orbán ősszel mit fog tenni: De azt igen, hogy lesz hozzá mozgástere.”

